

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

Volejbal na základní škole

Diplomová práce magisterská

Vedoucí diplomové práce :

PaedDr. Jeroným Hájek

Autor :

Miroslav Havlásek

Studijní obor : Učitelství pro I. stupeň ZŠ – TV

Praha 2006

ANOTACE

HAVLÁSEK, M. *Volejbal na základní škole*. (Diplomová práce magisterská) Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra tělesné výchovy 2006.

V roce 2007 by měl vstoupit v platnost nový dokument, Rámcový vzdělávací program, ovlivňující vyučování na základních školách, který zasáhne také do vyučovacího předmětu tělesná výchova. Změní se požadavek na tematický plán výuky školní tělesné výchovy a samozřejmě tematický plán pro sportovní hru – volejbal.

V diplomové práci jsou porovnány výsledky výuky volejbalu na základních školách a porovnány jsou také podmínky základních škol pro výuku této sportovní hry. Při praktické části proběhlo motorické testování žáků, dotazování se na vztah žáků k výuce volejbalu na základních školách, rozhovory s pedagogy a odborné posouzení prostor určených pro výuku volejbalu na jednotlivých školách. Pro porovnání byli do výzkumu zapojeni žáci a učitelé dvou holandských škol. Zároveň byli žáci testováni ze znalosti elementárních pravidel volejbalu.

Cílem práce bylo vytvořit základní doporučení k tvorbě tematického plánu pro výuku volejbalu. Toto doporučení by mělo být přínosné zejména pro učitele tělesné výchovy, kteří sestavují tematické plány předmětu tělesná výchova a tento předmět vyučují.

Klíčová slova: volejbal, tělesná výchova, základní škola, tematický plán, Rámcový vzdělávací program

ANNOTATION

HAVLÁSEK, M. *Volleyball in Basic school*. (Master's Thesis) Prague: Charles University in Prague, Faculty of Education, Department of Physical Education 2006.

A new document, Educational Framework, which has effect upon the teaching inclusive of the subject Physical Education, should come in operation in 2007. The requirement of thematical plans for Physical Education will bring its modifications for teaching the game – volleyball.

The results of teaching volleyball in schools were compared and conditions of the volleyball teaching at the basic schools too. The school children's motory test, school children's inquiry, interviews with the schoolteachers and expert opinions of the conditions of volleyball teaching at the basic schools are parts of the research. The students and teachers representing two Dutch schools were involved in the research and compared with Czech ones. The schoolchildren underwent a test of the most basic game rules of volleyball.

To make the recommendation for the compiling thematical plans of volleybal school teaching was the objective of the thesis. This recommendation should be especially useful for the schoolteachers of Physical Education, who are supposed to develop and tlach plans for the Physical Education.

Key words: volleyball, basic school, physical education, thematical plan, Educational Framework

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, pouze na základě studia odborné literatury a konzultací s vedoucím diplomové práce PaedDr. Jeronýmem Hájkem. Veškeré literární prameny a odborné zdroje, ze kterých jsem čerpal, jsou uvedeny v seznamu použitých informačních zdrojů.

V Praze dne 3. 4. 2006

Miroslav Havlásek

Děkuji PaedDr. Jeronýmu Hájkovi za odbornou pomoc při zpracování tématu, ochotu a nemalé množství poskytnutých rad, které se promítly do konečné podoby diplomové práce.

Dále děkuji všem školám, učitelům, žákům a kamarádům, kteří pomohli při realizaci praktické části.

I am grateful to all people included to the research in Delft.

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	PROBLÉM, CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	8
3	TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE	9
	3. 1 Sportovní hry	9
	3. 2 Volejbal	11
	3. 2. 1 Historie volejbalu	12
	3. 2. 2 Charakteristika volejbalu	17
	3. 2. 3 Minivolejbal	21
	3. 3 Volejbal na základní škole	22
	3. 3. 1 VP Základní škola	22
	3. 3. 2 VP Národní škola	23
	3. 3. 3 VP Občanská škola	24
	3. 3. 4 RVP ZV	25
	3. 3. 5 Obsah výuky volejbalu ve školních podmínkách	26
	3. 4 Charakteristika věkového období žáků	27
	3. 5 Pedagogický výzkum	28
4	HYPOTÉZY	31
5	METODY A POSTUP PRÁCE	32
	5. 1 Motorický test	32
	5. 1. 1 Popis motorického testu	34
	5. 2 Dotazník	37
	5. 2. 1 Dotazník – část první	38
	5. 2. 2 Dotazník – část druhá	40
	5. 3 Odborné posouzení podmínek pro výuku volejbalu	41
	5. 4 Rozhovor s vyučujícími	42
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU	44
	6. 1 Vyhodnocení odborného posouzení	44
	6. 2 Vyhodnocení motorického testu	46
	6. 3 Vyhodnocení dotazníku – část první	52
	6. 4 Vyhodnocení dotazníku – část druhá	59
	6. 5 Vyhodnocení rozhovoru	63
7	DISKUSE	66
8	DOPORUČENÍ K TVORBĚ TÉMATICKÉHO PLÁNU VÝUKY VOLEJBALU VE ŠKOLNÍ TĚLESNÉ VÝCHOVĚ	70
9	ZÁVĚRY	74
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
	Seznam obrázků	76
	Seznam tabulek	77
11	PŘÍLOHY	78

1 ÚVOD

Mezi nejznámější míčové sportovní hry, se kterými se žáci ZŠ při výuce tělesné výchovy setkají, patří fotbal, basketbal, florbal a volejbal. Z hlediska technické obtížnosti kladené na motoriku je volejbal nejobtížnějším z výše zmíněných her. Je to rovněž hra, ve které se pořádají soutěže smíšených družstev, ale také ji hrají smíšená družstva ve volném čase, např. při rekreacích, na koupalištích atd. Lze sem zařadit i pouhé odbíjení v „kruhu“, když hráči nemají síť či materiální možnosti.

Podle 85% respondentů ankety ptající se: „Kterou sportovní hru hrajete nejraději smíšeně – ženy společně s muži, chlapci s dívkami?“, jsou to hry volejbalového typu. Na otázku: „Baví vás hrát volejbal?“, odpovědělo 70% respondentů – ano. Na otázku: „Myslíte si, že umíte hrát volejbal?“, odpovědělo 40% respondentů – ne. Na poslední otázku ankety: „Chtěli byste umět dobře hrát volejbal?“, odpovědělo 65% respondentů – ano.

Základní škola je jediným jistým „místem“, kde se určitě lidský jedinec setká s volejbalem „aktivně“.

Učitel si sestavuje tématický plán, podle tohoto plánu se řídí a také zpětně reflektuje jeho efektivitu. Jaká je budoucnost volejbalu ve školní tělesné výchově, když vstoupí v platnost Rámcový vzdělávací program, ve kterém žádná sportovní hra nemá jisté místo?

Diplomovou práci s volejbalovou tematikou jsem si vybral z důvodu, že jsem se volejbalu věnoval aktivně, od navštěvování volejbalového kroužku po členství ve volejbalovém klubu Vítkovice (dnes Danzas Ostrava), a proto, že jsem nebyl spokojen s volejbalovou výukou na základní škole, když jsem ji navštěvoval.

2 PROBLÉM, CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

Problém práce

Od roku 2007 vstoupí v platnost Rámcový vzdělávací program pro ZŠ, který je „výrazně“ odlišný od dosavadních vzdělávacích programů. Především v oblasti výuky sportovních her. Mají se vyučovat nejméně dvě sportovní hry a jejich výběr záleží na škole. Kdy by měl mezi těmito hrami, které škola vybere, být volejbal, a kdy ne? Pokud se volejbal vyučovat bude, čím by se měl učitel řídit při tvorbě tematického plánu k výuce volejbalu?

Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je vytvořit doporučení k tvorbě tematických plánů pro výuku volejbalu v rámci školní tělesné výchovy.

K splnění hlavního cíle jsem si vytyčil následující dílčí cíle a úkoly.

Dílčí cíle:

- zjistit úroveň volejbalových dovedností u žáků základních škol,
- zjistit znalosti nejzákladnějších pravidel volejbalu u žáků základních škol,
- zjistit postoj žáků základních škol k výuce volejbalu ve školní tělesné výchově,
- zjistit názory učitelů na dané podmínky pro výuku volejbalu na jednotlivých školách,
- zjistit, zda učitelé mají zkušenosti z volejbalového odvětví a jaké,
- zjistit organizační odlišnosti tematických plánů pro výuku volejbalu na jednotlivých školách.

Úkoly:

- zpracovat poznatky z odborné literatury,
- testovat žáky z nejzákladnějších volejbalových dovedností,
- porovnat výsledky z testování,
- vytvořit dotazník pro žáky a použít ho v základních školách,
- vytvořit strukturu otázek pro rozhovor s učiteli,
- provést rozhovor s učiteli,
- posoudit a porovnat materiální a technické vybavení škol určeného k výuce volejbalu,
- provést výše uvedené úkoly v holandských školách.

3 TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

3.1 Sportovní hry

Hra je trvalým průvodním znakem lidského konání. [19]. Prostředí, které člověk vytvořil pro vykročení z reálného života. Každá hra má svá pravidla. Do hry se dá vstoupit, dá se z ní vystoupit ven.

Pojem sport také označoval původně především hru a zábavu spojenou s pohybem. Je to pohybová činnost prováděná zpravidla soutěživou formou. [2] Sport v současném slova smyslu má své počátky v industriálních společnostech devatenáctého století. Vznik moderních sportovních disciplín je charakterizován zejména vytvářením závazné struktury pro organizaci soutěží, od místní, regionální, národní, kontinentální po celosvětovou organizaci. Z pohledu současných sportovních her jsou historicky nejzajímavější hry dvou soupeřících stran se společným předmětem. Doklady o těchto hrách jsou dochovány téměř z každé starověké civilizace. Společný předmět měl nejčastěji podobu kulatého míčku nebo míče z různých materiálů. Tyto hry plnily nejen funkci zábavy, ale i účel výchovný, kultovní či náboženský. [19]

Charakteristika sportovních her

Sportovní hry jsou vyhraněnou skupinou sportovních odvětví. Společnými znaky všech sportů jsou organizační institucionalizace soutěží a kodifikace pravidel.

Čím se tedy sportovní hry od ostatních sportů liší? Prvním podstatným rozdílem je skutečnost, že se spolu současně mohou a musí utkávat pouze dva soupeři (jednotlivci, dvojice, vícečlenná družstva). Jednotkou jakékoliv soutěže ve sportovních hrách (turnaj, liga atd.) je tedy utkání (či zápas) dvou soupeřů. Tato charakteristika se vztahuje také např. na úpolové či bojové sporty (judo, box, šerm), ale na rozdíl od nich protivníci ve sportovních hrách soupeří o společný předmět. Ten je téměř vždy jeden (míč, touš). Ve výjimečných případech mohou být ve hře současně dva společné předměty (ringo).

Sportovní hra je soutěživá činnost dvou soupeřů v jednotném prostoru a čase, kteří podle institucionálně schválených pravidel usilují o prokázání vlastní převahy lepším ovládním společného předmětu. [19]

Sportovních her je velice mnoho. Dají se dělit podle mnoha různých hledisek :

- kritériem je způsob ovládnání společného předmětu:

a) *ovládání částmi vlastního těla* (házená, volejbal, fotbal),

b) *ovládáním sportovním náčiním* (hokej, florbal, tenis),

- zda jsou hrací plochy obou soupeřů společné či oddělené:

a) *sportovní hry invazní* (fotbal, basketbal),

b) *sportovní hry neinvazní* (volejbal, ringo, tenis),

- počtu hráčů u každého ze soupeřů:

a) *sportovní hry individuální* (singly v tenisu),

b) *sportovní hry párové* (plážový volejbal, debly v nohejbalu či tenisu),

c) *sportovní hry týmové* (volejbal, fotbal, házená),

- spojení tří hledisek : herní úkoly při ovládnání společného předmětu, způsob získávání bodů a způsob, jakým je vymezeno trvání utkání. [19] Jsou to :

a) **sportovní hry brankového typu** (fotbal, basketbal, lední hokej) – ve kterých strana mající v držení společný předmět plní jednoznačně útočné úkoly. Body lze získávat pouze v útoku (až na některé výjimky) dopravením předmětu hry do vymezeného cílového prostoru (koš, branka atd.). Hrací plocha je pro obě strany společná a soupeři bojují o předmět hry současně. Délka utkání je limitována převážně časem (čistým nebo hrubým), výjimečně ziskem určitého počtu bodů.[19]

b) **sportovní hry síťového typu** (volejbal, tenis) – kde strana, která právě hraje společným předmětem, plní současně úkoly obranné i útočné. Jedinou herní akcí můžete body získat, nebo naopak je získá soupeř. Body se dosahují při chybě soupeře. Soupeři jsou na oddělených hracích plochách, nebo se pravidelně na společné hrací ploše ve svých herních akcích střídají. Trvání utkání je vesměs dáno ziskem stanoveného počtu bodů v setech a dosažením určitého počtu vítězných setů.[19]

c) **sportovní hry pálkovacího typu** (softbal, baseball) – kde strana, která má společný předmět v držení, plní úkoly obranné. Body získává družstvo útočící (které v té chvíli nemá předmět hry) za přeběhy met do cílového prostoru. Bránící družstvo je na hrací ploše v plném počtu, útočníci vstupují do hry

postupně. Bránící družstvo má za úkol vyřadit ze hry (vyautovat) útočníky, nejlépe ještě před možným bodováním. Po dosažení určeného počtu vyautovaných soupeřů dochází ke směně (výměna útočných a obranných rolí). Trvání utkání je limitováno určitým počtem směn. [19]

Historie sportovních her

Hlavními dějinnými mezníky každé ze sportovních her jsou první písemné základy pravidel, vznik prvních klubů a jejich asociací a organizace pravidelných soutěží. Proto můžeme sledovat historicky velice krátké období, přibližně posledních 150 let. U většiny sportovních her se jedná o dobu kratší. Jednotlivé sportovní hry se rovněž jako civilizace neustále vyvíjejí a navzájem ovlivňují. Snaží se v konkurenčním sportovním prostředí přiblížit co nejvíce požadavkům společenského zájmu. S přihlédnutím na bezpečnost, atraktivitu a přístupnost se pravidla sportovních her mění. [19]

3. 2 Volejbal

Volejbal patří mezi složité multifaktoriální sporty (sportovní hry), u nichž se na výkonu podílí velké množství faktorů, pohybových, somatických, morfologických, fyziologických, psychologických, biochemických, genetických. [8] Tato sportovní hra klade vysoké nároky na míčovou techniku, různé způsoby odbíjení míče tvořící základ herní činnosti jednotlivce jsou motoricky i koordinačně obtížné a jejich zvládnutí je časově náročnější. [8]

Přestože není volejbal v naší zemi mediálně často prezentován, patří k nejrozšířenějším sportům či sportovním hrám u nás, ale i ve světě. V poměrně krátké volejbalové mezinárodní historii (vznik FIVB až v roce 1947) se podařilo zabezpečit velké množství pravidelných mezinárodních a klubových soutěží, prosazení do programu olympijských her, získat více než 160 členských národních federací [1], v neposlední řadě sjednotit celosvětově pravidla a mnoho jiných kroků.

Oproti často mediálně prezentovaným velmi populárním sportům, jako jsou lední hokej nebo fotbal, je volejbal a plážový volejbal oblíben u ženského i u mužského pohlaví a hlavně se v nich pořádají soutěže smíšených družstev. *Podle některých údajů hraje volejbal, díky své přizpůsobivosti – zvláště pak možnosti zapojení hráčů obou pohlaví a nenáročnosti na nezbytné vybavení – spolu s basketbalem, největší počet aktivních hráčů na světě.* [1]

3. 2. 1 Historie volejbalu

Historie volejbalu ve světě

V 19. století a hlavně koncem 19. století začal v celém světě pronikat do popředí zájem o tělesnou výchovu a sport. Z Anglie se sport šířil ponejvíce do Ameriky, kde rychle zdomácněl v těch třídách obyvatelstva, které měly dostatek času a prostředků k jeho pěstování.[20] V prvním období získávala tělovýchova a sport nadšené vyznavače zvláště u studentů, kteří tak našli protiváhu ke svému nepřirozenému sedavému způsobu života. V amerických vysokoškolských kolejích patřila k nejoblíbenějším studentským sportům atletika, rugby, baseball, vesměs sporty, které se pěstovaly v letní sezóně. V zimních měsících zájem o tělesnou výchovu značně klesal, neboť studenti nenacházeli nic rovnocenného těmto sportům. Gymnastická cvičení či společenské hry, se kterými se setkávali v tělocvičnách, je nemohly uspokojit ani po fyzické, ani po psychické stránce.

Ve snaze o zjednání nápravy vytvořil v roce 1891, resp. 1892 po řadě pokusů springfieldský učitel tělesné výchovy *James Naismith* novou hru pro tělocvičnu, která rázem zaujala jeho žáky. Původní "naismith-ball" si brzy získal značnou oblibu a pod jménem košíkové, basketbalu, začal svou úspěšnou pouť do celého světa. Ze stejného důvodu vytvořil profesor tělesné výchovy největší sportovní školy ve Springfieldu v Massachusetts (USA) **W. G. Morgan** pro své žáky z bohatých obchodnických kruhů novou hru, kterou z neznámých důvodů nazval "*minonette*". Košíková se mu zdála příliš namáhavou rekreační hrou, proto rozdělil tělocvičnu sítí, jejíž horní okraj natáhl asi ve výši 183 cm nad zemí, žáky své třídy rozdělil na dvě poloviny a dal jim úkol dopravit míč „odplácáním“ na půli soupeřů. Netušil, že tím dává základ hře, jež se v průběhu dalších desetiletí stala olympijským sportem. To bylo roku 1895, kdy začala historie volejbalu. V roce 1896 byl při předvedení této nové hry ředitelům YMCA přejmenován minonette na **to volley the ball**. [9]

Obrázek 1. W. G. Morgan „otec“ volejbalu

Hráči pana Morgana to neměli zkraje lehké. Hrál se s basketbalovým míčem. Ten byl a je poněkud těžký a způsoboval četné úrazy. Teprve míč zhotovený podle speciálních propočtů odstranil překážku ve vývoji hry a minonette patřila společně s handballem a basketballem k oblíbeným hrám pěstovaných v tělocvičně Morganovy školy.

V roce 1896 vyšel v tisku první článek o odbíjené. Ve "Physical Education" napsal J. Y. Cameron: "*Volleyball je nová hra, výborně se hodící pro tělocvičny a sály, která však může být hrána i venku. Může ji hrát každý počet hráčů. Hra spočívá v uvedení míče v pohyb přes vysokou síť z jedné strany na druhou, berouc tím podíl ze dvou her - tenisu a handballu.*" [9]

Volejbal byl tedy vynalezen v Severní Americe jako nenáročná a přitažlivá forma doplňující tělocvičné činnosti studentů v zimním období. Zanedlouho se začal hrát i ve volné přírodě. Pro malou náročnost na plochu a vybavení, jednoduchost pravidel, kolektivní charakter umožňující účast osob různého věku a pohlaví se volejbal brzy stal jednou z nejoblíbenějších rekreačních her v amerických školách, organizacích YMCA, na koupalištích apod.

Z USA se volejbal dostává roku 1900 do Kanady a Indie.

Další zprávy o šíření volejbalu jsou ze Střední a Jižní Ameriky, Japonska a západní Asie. Hlavním orgánem šířícím volejbal do světa byla YMCA. V roce 1913 byl zařazen do programu Asijských her, které se konaly na Filipínách.

V Evropě se volejbal ukázal v roce 1917 a zasloužili se o to vojáci Spojených států bojujících v první světové válce na území Francie.

Oficiální soutěže YMCA se začaly hrát až od roku 1922.

Obrázek 2. Tokyo 1948, volejbalové utkání 9 proti 9 hráčům

Pokusy o založení mezinárodní volejbalové federace ve dvacátých letech minulého století byly zpočátku neúspěšné, zvláště díky odlišnosti pravidel v různých zemích (např. v Asii byl zaveden odlišný počet hráčů v týmu při hře).

V roce 1934 se na kongresu IAHF podařilo prosadit založení komise pro volejbalové hry. Samostatná světová volejbalová organizace byla založena až po druhé světové válce. Tím byl vytvořen základ pro sjednocení pravidel a pro konání vrcholných mezinárodních soutěží.

Mezinárodní volejbalová federace Fédération Internationale de Volleyball (FIVB) měla svůj ustavující kongres v roce 1947 v Paříži. Členství ve FIVB mělo začátkem roku 2004 celkem 218 národních federací.

Obrázek 3. První MS ve volejbale, Praha 1949

První mistrovství světa ve volejbale mužů se konalo roku **1949 v Praze** (ČSR obsadila 2. místo), první MS žen se konalo roku 1952 v Moskvě (ČSR obsadila 3. místo). V posledních letech se MS ve volejbale dospělých uskutečňují jednou za 4 roky, vždy v sudých letech mezi OH. MS ve volejbale mají také kategorie juniorů a junierek (do 18 let) a kadetů a kadetek (do 16 let) ve dvouletých intervalech. Pro nejlepší reprezentační mužská družstva je každoročně organizována prestižní dlouhodobá soutěž World League (Světová liga), které se již zúčastnila i reprezentace ČR. Obdobnou soutěž World Grand Prix (Světová velká cena) mají i ženy.

Mistrovství Evropy ve volejbale jsou pořádána od roku 1948 pro muže, od roku 1949 (konalo se v Praze) pro ženy. Současný interval jejich uspořádání je dvouletý (v každém lichém roce). Svá ME mají také juniorské a kadetské kategorie.

FIVB je členem IOC a na olympijských hrách volejbal debutoval r. 1964 v Tokiu, kde vyhrál v kategorii mužů tým SSSR, kategorii žen Japonsko. Od té doby je volejbal zařazován do programu OH pravidelně. [9]

V roce 1986 schválila Mezinárodní volejbalová federace plážový volejbal, neboli Beach Volleyball, jako volejbalovou disciplínu. Přesně o deset let později debutoval plážový volejbal na OH v Atlantě [21]

Obrázek 4. Plážový volejbal na OH 2004 v Aténách

Historie volejbalu u nás

V Československu se volejbal začínal rozvíjet až po první světové válce. Za první průkopníky volejbalu u nás jsou považováni J. A. Pipal, který působil jako ředitel YMCA (od r. 1919). S tzv. americkými hrami volejbalem a basketbalem byli seznámeni českoslovenští sportovci v přípravném kurzu na OH 1920 v Antverpách. V roce 1921 YMCA ustanovila první volejbalovou organizaci u nás – Volejbalový svaz. Volejbal se velice rychle šířil do sportovních středisek a škol. [9]

V roce 1919 byl volejbal zařazen i do vysokoškolského sportu a první oficiální utkání vysokoškolských volejbalistů se uskutečnila 23.června 1924 v Bratislavě.

Neobyčejný zájem o volejbal projevili i studenti středních škol. Na prvních středoškolských hrách v roce 1921 v Pardubicích se volejbalového turnaje zúčastnilo 54 škol z Čech a jedna ze Slovenska. [9]

V roce 1924 byl ustaven Čsl. Volejbalový a basketbalový svaz (ČVBS), který je nejstarším evropským a po Uruguayi druhým národním svazem na světě. Ve stejném roce bylo v Olomouci uspořádáno první mistrovství ČSR. Rozvoj volejbalu významně ovlivnilo trampské hnutí. V roce 1932 byl vytvořen sportovní svaz – Trampská volejbalová liga. Ta měla desetkrát větší počet registrovaných hráčů než ČVBS. V roce 1936 se slučuje Trampská volejbalová liga s ČVBS. [9]

Volejbal žen se vyvíjel na základě zkušeností mužů. Oficiální soutěže mistrovství ČSR se organizují od roku 1931. Pravidla pro ženy se lišila od pravidel pro muže předepsanou výškou sítě. [9]

Do poloviny čtyřicátých let byl volejbal ve většině zemí, v nichž získal oblibu, rekreačním, případně rekreačně kompenzačním či doplňkovým sportem. Ani v těch zemích, kde se hrál soutěžně, včetně ČSR, nebyl pokládán za výkonnostní či vrcholový sport. Výkonnostní pěstování volejbalu plynule vyrůstalo z rekreačně masového zázemí. [9]

Samostatný volejbalový svaz Československa vznikl až po druhé světové válce roku 1946. Československý reprezentační tým (mužů i žen) patřil až do rozdělení na ČR a SR mezi nejlepších deset mužstev světa.

Umístění české reprezentace v mezinárodních volejbalových soutěžích :

	Muži	Ženy	
MS 1949 –	2. místo		ČSR
MS 1952 –	2. místo	3. místo	ČSR
MS 1956 –	1. místo	4. místo	ČSR
MS 1960 –	2. místo	3. místo	ČSR
MS 1962 –	2. místo	5. místo	ČSSR
OH 1964 –	2. místo		ČSSR
MS 1966 –	1. místo		ČSSR
OH 1968 –	3. místo	6. místo	ČSSR
MS 1970 –	4. místo	5. místo	ČSSR
OH 1972 –	6. místo	7. místo	ČSSR
MS 1974 –	5. místo	17. místo	ČSSR
OH 1976 –	5. místo		ČSSR
MS 1978 –	5. místo	12. místo	ČSSR
OH 1980 –	8. místo		ČSSR
MS 1982 –	9. místo		ČSSR
MS 1986 –	8. místo	11. místo	ČSSR
MS 1990 –	9. místo		ČSFR
MS 1994 –		9. – 12. místo	ČR
OH 1996 –	13. místo (plážový volejbal)		ČR
MS 1998 –	17.- 24. místo		ČR
OH 2000 –	17. místo (pláž. vol.)	9. a 19. místo (pláž. vol.)	ČR
MS 2002 –	13. místo	17. místo	ČR

Historie volejbalu v Nizozemí

Podobně jako v celé západní Evropě se volejbal dostal do Holandska asi o rok dříve, než do Československa. Postupně se budovala silnější volejbalový systém podobný tomu českému. Na rozdíl od našich výsledků se Nizozemský národní tým dostal na světovou špičku v 70. letech a stabilně je od té považován za jednoho z nejlepších na světě. Umístění nizozemského reprezentačního týmu v mezinárodních soutěžích.

Muži

ME 1989 –	3. místo
ME 1991 –	3. místo
OH 1992 –	2. místo
ME 1993 –	2. místo
MS 1994 –	2. místo
ME 1995 –	2. místo
OH 1996 –	1. místo
ME 1997 –	1. místo
OH 2004 –	9. místo

3. 2. 2 Charakteristika volejbalu

Volejbal je týmová neinvazní sportovní hra síťového typu. Dvě šestičlenná družstva, každé pohybující se na své oddělené polovině hřiště, odbíjejí míč přes síť do soupeřova pole se snahou o to, aby nemohl být vrácen. Níže je uveden výňatek z pravidel volejbalu, který je vhodný pro tuto diplomovou práci.

Pravidla volejbalu uvádějí následující popis:

Volejbal je sport hraný dvěma družstvy na hřišti rozděleném sítí. Existují různé verze přizpůsobené různým vnějším podmínkám tak, aby jejich rozmanitost umožnila účast každému.

Účelem hry je poslat míč přes síť na zem do pole soupeře a zabránit soupeřově snaze o totéž. Družstvo má právo na tři odbití (a to i po doteku bloku), aby vrátilo míč k soupeři.

Míč je uveden do hry podáním: udeřen podávajícím přes síť k soupeři. Rozehra pokračuje tak dlouho, dokud se míč nedotkne hřiště, není "aut" nebo se družstvu nepodaří vrátit jej povoleným způsobem.[20]

Ve volejbalu družstvo, které vyhraje rozehru, získá bod (**Rally Point System** - každá rozehra znamená bod). Hráči tohoto družstva postoupí o jedno postavení ve směru pohybu hodinových ručiček.

Obrázek 5. Soubor o třetí místo ve World league 2004 mezi týmy ČR a Itálie

Výtah z pravidel volejbalu

Každé družstvo může hrát nejen ve vlastní polovině hřiště, ale také v celé volné zóně. Do soupeřovy poloviny musí být míč dopraven vždy přes síť mezi anténkami. Při přeletu sítě se jí míč může dotknout. Na vrácení míče k soupeři má družstvo maximálně tři odbití. Při odbití, míč nesmí být chycen nebo hozen, se může hráč dotknout míče kteroukoliv částí těla. Za odbití jsou však považovány nejen úmyslné úder do míče, ale i neúmyslné doteky. Hráč nesmí odbít míč bezprostředně dvakrát po sobě, doteky míče při bloku se však nezapočítávají.

Ve volejbale je jedinou standardní situací **podání (servis)**. Je to uvedení míče do rozehry. Za **útočný úder** je považováno každé odbití míče do pole soupeře (s výjimkou bloku a podání). **Blok** je činnost v blízkosti sítě, při které se hráč (nebo dva až tři spoluhráči při skupinovém bloku) pokouší zabránit přeletu míče od soupeře tím, že se dostane nad horní okraj sítě a blokuje tím část prostoru útočícímu soupeři.

Při odbití míče je, s ohledem na herní situaci, uplatňována řada různých úderů:

- a) **odbití obouruč spodem** – se používá nejčastěji při příjmu soupeřova podání a vybírání útočného úderu soupeře, čili při přihrávce,
- b) **odbití jednoruč spodem** – se používá nejčastěji při vybírání útočného úderu soupeře, ale také při podání,
- c) **odbití obouruč vrchem** – je prováděno prsty a používá se nejčastěji při nahrávce,
- d) **odbití jednoruč vrchem** – se používá nejčastěji při útočném úderu a při servisu.

Míč musí být kulatý s měkkým povrchem z pravé nebo syntetické kůže. Pro muže a ženy má míč stejný obvod (65 - 67 cm) i hmotnost (260 – 280 g).

Hráči

V samotné hře musí být vždy šest hráčů každého mužstva.

Hrací doba a výsledek utkání

Hrací doba není určena časově, nýbrž ziskem stanoveného počtu bodů a setů. Základním prvkem utkání je tzv. **rozehra**, která je zahájena podáním a ukončena dopadem míče (do hřiště či do autu) nebo porušením pravidla o hraní s míčem. Za vítězství v rozehře se získává bod. Jestliže vyhraje rozehru podávající družstvo, získává **bod**. Jestliže vyhraje rozehru přijímající družstvo, získává bod i podání. **Set** (s výjimkou případného pátého rozhodujícího setu) vyhrává družstvo, které jako první získalo **25 bodů** s odstupem nejméně 2 bodů od soupeře. Za nerozhodného stavu 24:24 se v setu pokračuje, dokud není dosaženo dvoubodového rozdílu (27:25, 26:28 atd.). V utkání vítězí družstvo, které vyhrálo tři sety (výsledek utkání tedy může být 3:0, 3:1, 3:2 na sety). **Pátý set** se hraje pouze do **15 bodů**, opět s rozdílem nejméně dvou bodů.

Rekreační formy volejbalu

Volejbal je velmi vhodná rekreační hra pro všechny skupiny obyvatelstva, protože uspokojuje potřebu nepříliš náročného pohybu bez škodlivých zdravotních následků, pohybu na čerstvém vzduchu nebo v přírodním prostředí a plní také funkci společenskou, oddechově zábavnou a kompenzační. [9] Věcně se volejbal rekreační dnes liší od volejbalu výkonnostního (na vrcholové úrovni). Jedná se o rozdíly výkonnostní úrovně a také o výrazné úpravy pravidel, především počtu hráčů, možné koedukace, výšky sítě, technické náročnosti odbíjení míče atd. Při rekreačním volejbalu se jedinec může nejnáze uplatnit, jestliže má určité zázemí, nejlépe vrstevníků s přibližně stejnou výkonnostní úrovní. Proto se volejbal jako rekreační aktivita vyskytuje nejčastěji při větším seskupení, zejména mladších lidí. V roce 1980 zaujímal volejbal mezi nezávodními tělocvičnými aktivitami po plavání druhé místo s přibližně 11% participantů. [9] Cílem rekreační formy volejbalu je rovnoměrné zapojení všech hráčů do hry. Každý hráč má mít pocit, že se odpovídajícím způsobem podílí na výsledku a je platným hráčem pro svůj tým. Toho nelze dosáhnout, pokud hráči mají různou výkonnostní úroveň. Prvořadou podmínkou je tedy rovnoměrné rozdělení hráčů k dosažení co nejvíce vyrovnané výkonnosti soupeřících družstev. Pro

upevňování kolektivu, prohlubování zájmu o hru a postupné zvyšování úrovně všech hráčů a celkové hry je zapotřebí, aby výkonnější hráči měli správný přístup k mladším. Výkonnější hráč by měl povzbuzovat především svou dobrou hrou, ale také přijatelnou radou či gestem. [9]

Rekreační volejbal lze hrát ve dvou, třech, čtyřech, pěti či šesti hráči v jednom týmu. Vždy záleží na domluvě hráčů, jak se domluví na úpravě pravidel. Hráči si vymezí odpovídající rozměry hřiště, výšku sítě a sestavu družstev. Za zmínku stojí volejbal dvojic, tzv. **debl**. Je velmi náročný na pohyblivost, rychlost postřehu a reakce. Významně se uplatňuje anticipace soupeřova chování. Nutným předpokladem je zvládnutí různých způsobů odbíjení a to u všech hráčů. [9]

3. 2. 3 Minivolejbal

Poslední dobou se rozvíjí a šíří světem populární tzv. **mini-sporty** a najdeme mezi nimi i minivolejbal. Filosofie minisportů vychází z otázky: „Jak udělat sportovní hru přístupnější?“ Odpověď zní: „Tím, že ji vhodně adaptujeme možnostem mladších - dětí.“ [21] Koncepti či přístup k mini-sportům můžeme odvodit z následujícího popisu minivolejbalu, který prezentuje na svých internetových stránkách FIVB:

Mini-volejbal je disciplína schválená a podporovaná FIVB. Je to hra pro děti ve věku 9/10 – 12/13 let. Pravidla jsou zřízena národními volejbalovými svazy tak, aby byla možná utkání mezi jednotlivými týmy či školami.[21]

Pravidla hry

Čtyři hráči na hřišti za každý tým. Družstva jsou smíšená. Sudý počet hráčů se dělí rovnoměrně na linii útočnou a defenzivní, stejně jako v „šestkovém“ volejbalu. Studie prokázaly, že při hře 4 hráčů v jednom týmu, má každý hráč až o 100% větší kontakt s míčem než při hře 6 hráčů v jednom týmu v poli (4 hráči v jednom týmu je max. počet hráčů v poli., mini-volejbal umožňuje počet 2-4 hráčů jednoho týmu v poli). [21]

Rozměry hřiště a výška sítě

6,10 m x 13,40 m, stejně jako hřiště pro badmintonové debly. Pokud hraje menší počet hráčů, hřiště je menší. Horní hranice sítě je ve výši 2 m. Nižší síť umožňuje efektivnější využití útočných úderů.

Kontakt s míčem

Stejně jako u klasického volejbalu jsou povoleny 3 doteky hráčů jedné strany k vrácení míče na soupeřovu stranu. Oproti tomu je povoleno 2 dotek (nahrávku) zachytit prsty a posléze nahrát.

Míč

Míč je vyroben ze syntetické kůže jasné barvy či barevné kombinace pro lepší viditelnost, váží 200 až 220 g a velikost jeho obvodu je 65 - 68 cm.

3. 3. Volejbal v osnovách základních škol

V České republice se na základních školách vyučuje podle tří vzdělávacích programů. Jsou to **vzdělávací programy**:

- a) **Základní škola,**
- b) **Občanská škola,**
- c) **Národní škola.**

Níže uvádím cíle a učivo v těchto jednotlivých vzdělávacích programech, týkající se volejbalu.

3. 3. 1 VP Základní škola

Volejbal je doporučeno vyučovat od 7. ročníku.

Základní učivo, pro 6. - 9. ročník

- *utkáni na zmenšeném hřišti – 2 proti 2, 3 proti 3. atd.*

- *základy herních systémů:*

** hráč, který nepřijímá je nahrávačem(2:2),*

** střední u sítě nahrávačem (3:3, - 6:6)*

- *herní kombinace:*

** s nahrávačem u sítě v zóně III,*

** postavení při příjmu podání,*

- herní činnosti jednotlivce:

* odbití obouruč vrchem a spodem, jednoruč (lob, v pádu),

* podání spodní, vrchní,

* přihrávka, nahrávka.

Rozšiřující učivo, pro 6. - 9. ročník

- systém každý u sítě v zóně II nahrávačem (5:5, 6:6),

- herní kombinace s nahrávačem v zóně II.

- další postavení při příjmu podání,

- odbití přes hlavu,

- smeč, jednoblok, dvojblok,

- vrchní podání v bočním postavení.

Cíle (sportovní hry všeobecně), pro 6. - 9. ročník

Co by měl žák umět (vědět)

- rozumí základním rozdílům mezi jednotlivými druhy sportovních her (kolektivní – individuální, brankové, síťové, páčkovací atd.),

- rozumí základním pravidlům, ovládá základy rozhodování ve hře,

- chápe role v družstvu a jedná při hře v duchu fair-play,

- zvládá základní údržbu náčiní a úpravu hřiště před utkáním a po utkání,

- zvládá základní herní činnosti jednotlivce a kombinace a uplatňuje je ve hře,

- umí volit taktiku hry a dodržovat ji (za pomoci spoluhráčů, učitele). [13]

3. 3. 2 VP Národní škola

V tomto vzdělávacím programu nejsou specifikovány cíle a učivo předmětu TV tak široce, jako ve vzdělávacím programu Základní škola.

Vzdělávací obsah (kmenové učivo), pro 6. - 9. ročník

K volbě učiva je přístupováno diferencovaně podle pohlaví a vyspělosti žáků, ale i v souladu s místními tradicemi.

Poznatky z oblasti tělesné kultury a péče o zdraví: základní informace z dějin tělesné kultury, aktuální informace z oblasti zdravotní a ekologické výchovy, informace a aktualizace dění v tělesné výchově a sportu (ve světě, republice, regionu, obci, škole), tělovýchovná a sportovní terminologie, soutěžní pravidla a sportovní strategie vybraných sportů a sportovních her, hygienické návyky a poskytování první pomoci při pohybové činnosti, tvorba individuálních ozdravných programů a denních režimů.

Organizace činností v tělesné výchově, pro 6. - 9. ročník

Sportovní hry – základní činnosti jednotlivce a družstva ve vybraných sportovních hrách podle podmínek školy (házená, kopaná, košíková, odbíjená, softball, lední hokej) i s ohledem na tradice a specifiky regionu nebo obce (národní házená, stolní tenis apod.), netradiční sportovní hry (např. ringo) [14]

3. 3. 3 VP Občanská škola

Sportovní hry – poznatky a návyky

- význam sportovních her z hlediska rozvoje herních dovedností a herních vztahů,
- úkoly hráčů v utkání (ve funkci hráče v poli, brankáře, časoměřiče, rozhodčího, v roli kapitána družstva atd.),
- základní pravidla sportovních her,
- specifika bezpečnosti a hygieny při sportovních hrách,
- příprava utkání,

Pohybové činnosti – odbíjená

- utkání,
- základy herních systémů,
 - hráč, který nepřijímá podání, je nahrávačem při hře dvou proti dvěma na zmenšeném hřišti,
 - každý střední u sítě nahrávačem při hře tří proti třem a čtyř proti čtyřem na zmenšeném hřišti,
 - každý střední u sítě (v zóně III) nahrávačem při hře pěti proti pěti a šesti proti šesti na hřišti normálních rozměrů (9x18m),

- každý u sítě (v zóně II) nahrávačem při hře pěti proti pěti a šesti proti šesti na hřišti normálních rozměrů (9x18m),
- herní kombinace,
 - s nahrávačem u sítě (v zóně III) – přihrávka – nahrávka – odbití míče k soupeři,
 - s nahrávačem u sítě (v zóně II) – přihrávka – nahrávka před sebe (krátká, dlouhá),
 - odbití míče k soupeři obouruč, jednoruč (smeč),
 - postavení při příjmu míče od soupeře 2 – 0, 2 – 1, 3 – 1 při hře menších kolektivů, 4 – 1, 5 – 1 s nahrávačem v zóně III nebo II při hře na hřišti 9x18 m,
 - postavení proti útoku soupeře s jednoblokem 1 – 2 – 3,
- herní činnosti jednotlivce,
 - odbití obouruč vrchem (z místa, po pohybu, nad sebe, před sebe, za sebe, pod úhlem – na určenou vzdálenost),
 - odbití obouruč spodem (z místa, po pohybu, před sebe, pod úhlem – na určenou vzdálenost),
 - odbití jednoruč vrchem z místa (lob), ve výskoku (smeč),
 - podání (spodní v čelném postoji, vrchní v čelném postoji),
 - přihrávka na nahrávače u sítě,
 - nahrávka před sebe,
 - jednoblok proti smeči. [15]

3. 3. 4 RVP ZS

V současnosti je aktuálním tématem ve vzdělávací sféře tzv. **Rámcový vzdělávací program**. RVP jsou komplexní pedagogické dokumenty, které by měly v budoucnu ovlivňovat a usměrňovat vzdělávání na všech typech škol, které poskytují základní a střední vzdělání.[23] (cíle RVP ZS k předmětu tělesná výchova jsou uvedeny v příloze 5, str.90) Níže jsou uvedeny cíle týkající se sportovních her.

Pro **I. stupeň ZŠ** jsou to činnosti - *základy sportovních her* : **manipulace s míčem**, pálkou či jiným herním náčiním odpovídající velikosti a hmotnosti, *herní činnosti jednotlivce*, spolupráce ve hře, *průpravné hry*, *utkáni podle zjednodušených pravidel minisportů*.

Pro **II. Stupeň ZŠ** je jmenováno učivo - **sportovní hry** (alespoň dvě hry podle výběru školy) - *herní činnosti jednotlivce*, *herní kombinace*, *herní systémy*, *utkáni podle pravidel žákovské kategorie*

Z toho plyne, že volejbal nemusí být vyučován, pokud jsou vybrány jiné hry (např. fotbal, basketbal, florbal). Na druhou stranu má učitel možnost vyučovat to, co žáky baví. Rámcový vzdělávací program dává větší svobodu, oproti dosavadním vzdělávacím programům. Zdá se, že je mnohem jednodušší a reálnější plnit cíle učiva sportovní hry RVP ZS než cíle dnešních vzdělávacích programů.

3. 3. 5 Obsah výuky volejbalu ve školních podmínkách

Volejbal patří mezi sportovní hry, které kladou vysoké nároky na míčovou techniku. Různé způsoby odbíjení míče tvořící základ herní činnosti jednotlivce jsou motoricky i koordinačně obtížné a jejich zvládnutí je časově náročnější [8]. Je třeba vycházet ze skutečnosti, že tělesná kondice i motorické schopnosti žáků nejsou na potřebné úrovni. Proto se musí učitel zaměřit na nácvik volejbalu na elementární úrovni. Úkolem nácviku je osvojení pohybových dovedností do takové míry, která umožní realizovat vlastní hru a aktivně do ní zapojit žáka.

Při volbě druhu herních činností (se zřetelem na osnovy) je nutné vycházet z počáteční úrovně techniky ovládnutí míče a podle ní zvolit odpovídající metodické postupy, průpravná i herní cvičení a druhy upravené hry.[8]

Smysl výuky volejbalu vychází ze zásady tematické koncentrace učiva, rozdělení do bloků, které nejlépe zabezpečují efektivitu vyučovacího procesu. Pro nácvik odbíjené je zařazován souvislý blok 12 vyučovacích hodin v lednu a únoru (12 vyučovacích hodin v 5. a 6. ročníku a dalších 12 vyučovacích hodin v 7. a 8. ročníku – dohromady 24 za školní docházku). Po blokové výuce doporučuje Kaplan, Buchtel a Zoula [8, str. 92] zařazení odbíjené jako doplňkové činnosti při nácviku atletiky.

Odpovídající efektivitu nácviku zajistí dostatečný počet míčů (předpoklad jeden míč na dvojici žáků). V herních hodinách a při nácviku herních činností využijeme **natažení sítě po délce tělocvičny** (tzv. dlouhou síť). Umožní nám to diferencovat a individualizovat přístup k žákům vzhledem k jejich výkonnostní úrovni. [8]

Nabídka volejbalových kurzů ve volném čase žáků

Škola může přímo ovlivnit nejen sportovní dovednosti žáků pomocí tzv. odpoledních kurzů (kroužků), které může svým žákům nabídnout. Takové kurzy nabízejí také domy dětí a mládeže. Mezi těmito kurzy se může objevit např. kurz Míčové hry,

Volejbal. Téměř ve všech případech si žáci tyto kurzy musí platit. Tělovýchovné jednotky kurzů probíhají jedenkrát či dvakrát týdně a jsou vedeny buď učitelem TV, či trenérem s odpovídající specializací k tématice kroužku. Na účastníka kurzu nejsou zpravidla kladeny vyšší fyzické nároky. K těmto kurzům můžeme přiřadit také atribut rekreační.

Nabídku volejbalových kurzů rozšiřují sportovní kluby. Ty nabízejí mimo tréninkových jednotek i soutěže (přebory, ligy, turnaje), ve kterých členové klubu ukáží nabyté dovednosti. Na členy klubu jsou kladeny větší fyzické nároky, v trénincích bývá zahrnuto např. záměrné rozvíjení silových a vytrvalostních schopností, procvičování složitějších taktických cvičení, signálů, což vyžaduje větší psychickou koncentraci cvičence. U klubů či oddílů hrajících nejvyšší soutěže tréninky probíhají až pětkrát týdně a soutěže se pořádají zpravidla o víkendech a o prázdninách. Zvláště v Praze je široká nabídka volejbalových kurzů, ze které si lze vybrat např. na internetu.

3. 4 Charakteristika věkového období žáků

Ve vzdělávacích programech zavedených v České republice je první stupeň základní školy přípravným (základním) obdobím. Na druhém stupni základní školy se staví na základech získaných v předešlých ročnících a výuka je specializovanější. Volejbalu se vyučuje na druhém stupni, když už mají žáci vybudované základní dovednosti s míčem, pohybem bez míče, atd. Žáci se nacházejí v stadiu středního školního věku. U této věkové skupiny se celkově projevuje zvýšený zájem o různé obory lidské činnosti včetně činnosti sportovní. Školní tělesná výchova probíhá v tomto stadiu většinou diferenciovaně. [4]

Charakteristika vývoje motoriky u pubescentů

U pubescentů dochází většinou k zhoršení motorické koordinace, kdy koordinované pohyby dětí mladšího školního věku jsou vystřídány těžkopádnějšími pohyby a je narušena plynulost a přesnost pohybu. Dochází k narušení dynamiky a k snížení ekonomiky pohybu. Švihové pohyby jsou provázeny s nadměrným svalovým úsilím, objevují se nadbytečné souhyby a nepřirozeně velký rozsah pohybu. [4]

Vývoj motoriky pozitivně ovlivňuje pravidelně prováděná, odborně vedená, aktivita, což znamená, že v ní nemusí být výše uvedené jevy patrné. Nevyrovnanosti a narušení nepostihují všechny pubescenty v plném rozsahu. Jejich projevy jsou individuálně odlišné, u chlapců se vyskytují obtíže větší, než-li u dívek. Popsané negativní jevy

v motorice vrcholí průměrně ve 13 letech u dívek, u chlapců o něco později. Hájek uvádí [4, str. 17], že morfologické disproporce přispívají k tomu, že se zvláště ve druhé fázi pubescence někteří jedinci, zvláště dívky, vyhýbají tělesným cvičením.

Ke konci stadia pubescence se začíná projevovat specifická mužská a ženská motorika.

Zdokonalování a osvojování nových motorických dovedností je ovlivněno dvěma jevy. Dochází k přestavbě lidské motoriky, což není nejvhodnější pro učení se novým, složitějším motorickým dovednostem. První fází pubescence je zároveň období docility (věk 11-12 let pro chlapce, s rozdílem 1-2 roky pro dívky), schopnosti učení se novým dovednostem se širokou přizpůsobivostí motoriky k měnícím se podmínkám. V motorickém učení jsou v této fázi mnohé motorické dovednosti osvojovány jako celek, a často po první ukázce. **V pubescenci je žádoucí dále rozvíjet motorickou učenlivost.** [4]

3. 5 Pedagogický výzkum

Vědecký problém

Vědecký problém je takový druh otázky (vědecké), na kterou nemáme v dosavadních vědomostech hotovou odpověď. Vyžaduje proto rozvinout příslušné teoretické nebo praktické činnosti, které vedou k novému poznání. [18]

Praxe je základním zdrojem problémů, ale všechny problémy nevznikají bezprostředně z praxe. Je nutné objasňovat i takové problémy, které praxe přímo nevyžaduje, ale bez jejichž poznání nelze řešit ani úkoly praktické. Jsou to problémy, které vyplývají z vlastního vývoje vědeckého poznání a potřeb vědy samé.[18]

Při vytyčování výzkumného problému rozlišujeme téma a formulaci problému. Téma zahrnuje obecně určitou oblast výzkumu. Bývá širší povahy, někdy se dotýká i řady věd. Formulace problému zahrnuje i znalost cest, metod, jak problém řešit. V kladení problému je již obsažen cíl výzkumu. Tento cíl se může v procesu výzkumu rozvíjet, obměňovat, ale jeho podstata zůstává. Na adekvátní formulaci problému a cílů výzkumu záleží i jeho výsledek. [18]

Formulace hypotézy:

Hypotéza je předpoklad, v němž se na základě řady faktů vytváří závěr o existenci objektu, souvislosti nebo příčiny jevu, přičemž tento závěr nelze pokládat za zcela dokázaný. [18]

Metody pedagogického výzkumu

Členění metod pedagogického výzkumu je spjaté s relativním rozlišováním empirické a teoretické úrovně vědeckého poznávání

K empirické úrovni se řadí metody vědeckého poznání, které jsou bezprostředně spjaty s realitou, jež tvoří předmět vědeckého zkoumání – s praxí. Tyto metody zjišťují shromažďování, fixaci, klasifikaci i zobecňování výchozího materiálu pro vytváření pedagogické teorie. Náleží sem vědecké pozorování, různé formy vědeckého experimentu, práce s vědeckými fakty, jako je popis získaných výsledků, klasifikace faktů, jejich systematizace, různé způsoby analýzy a zobecňování.

K teoretické úrovni vědeckého poznání vědeckého poznání náleží všechny metody, které zjišťují vypracování vědecké teorie jako logicky strukturovaných znalostí o objektivních zákonech a dalších obecných vztazích objektivní skutečnosti. Patří sem vědecké abstrakce, idealizace, myšlenkové modely a jejich různé formulace, vědecké ideje a hypotézy.

Empirické metody pedagogického výzkumu

Jednou ze základních metod vědeckého výzkumu v pedagogice je pozorování. *Pozorování je jako vědecká metoda cílevědomé, plánovité a soustavné vnímání výchovných jevů a procesů, které směřuje k odhalování podstatných souvislostí a vztahů sledované skutečnosti. [18]* Je vedeno určitou ideou a směřuje k jasně formulovanému cíli, čili výzkumník ví, co má pozorovat a může i předvídat výsledky svého pozorování. Pozorování spočívá především v sledování činnosti vychovatelů a vychovávaných, učitelů a žáků prostřednictvím pozorovatelných projevů jejich činnosti. Dle způsobu, kterým se pozorování provádí, rozlišujeme pozorování přímé a nepřímé. O přímém pozorování hovoříme tehdy, jestliže sám bezprostředně sleduje zkoumané jevy a procesy. [18] Pozorování může být skryté, zúčastněné nebo nezúčastněné. Při zjevném pozorování o vědeckém pracovníkovi a přímo o pozorování pozorovaný objekt ví. Jestliže není vědecký pracovník členem pozorované skupiny objektů a pozoruje skupinu „zvenčí“, jde o

pozorování nezúčastněné. Se zřetelem k délce trvání rozlišujeme pozorování dlouhodobé a krátkodobé. Při krátkodobém pozorování je sledována činnost pozorovaného objektu v určité části dne, během hodiny, několika minut. K dlouhodobému pozorování náleží takový postup, kde je objekt sledován delší dobu, až několik let. Záznamy ve formě protokolů tvoří nutnou součást metody objektivního pozorování, jsou základem a východiskem dalších analýz.[18]

Motorický test

Je standardizovaný postup (zkouška), jehož obsahem je pohybová činnost a výsledkem číselné vyjádření průběhu či výsledku této činnosti. [4]

Dotazování

Mezi metody dotazování patří písemný **dotazník**. Ten by měl mít vhodnou konstrukci podle cíle dotazování a typu dotazovaných osob. Otázky dotazníku mohou být otevřené nebo uzavřené. Dále škálované. Dotazník musí mít přiměřený rozsah. Zvláště je toto pravidlo důležité, jestliže jsou respondenty školního věku. [18] S aplikací dotazníku jako metody empirického výzkumu je spjata určitá kritika a pochybnosti. Především jde o to, že výsledky dotazování nelze přeceňovat a je nutno na ně nahlížet obezřetně a pečlivě zvažovat závěry na nich stavěné. Nelze zaručit, že odpovědi respondentů skutečně vyjadřují jejich názory. Může docházet k jejich zkreslování.

Rozhovor je obdobou písemného dotazníku.

4 HYPOTÉZY

Na základě analýzy odborné literatury, vlastního úsudku a zkušeností jsem si stanovil následující hypotézy :

- 1) Předpokládám, že žáci (testované osoby) třídy, ve které učitel věnuje více vyučovacích jednotek výuce volejbalu oproti jiným třídám, disponují lépe vybudovanými volejbalovými motorickými dovednostmi než žáci tříd, kde bylo věnováno výuce volejbalu méně času.
- 2) Předpokládám, že žáci (testované osoby) navštěvující školu, ve které tělocvična a příslušné materiální vybavení není vhodné pro výuku či hru volejbalu, hrají v hodinách školní tělesné výchovy volejbal neradi.
- 3) Předpokládám, že žáci (testované osoby) třídy, ve které vyučuje předmět tělesná výchova učitel, který podstoupil volejbalový trénink (tzn. hrál či hraje volejbal aktivně – závodně), disponují lépe vybudovanými volejbalovými dovednostmi oproti žákům vedeným pedagogem bez tréninkových volejbalových zkušeností.
- 4) Předpokládám, že volejbal hraje v hodinách školní tělesné výchovy nerado méně než 20% žáků.
- 5) Předpokládám, že 30% žáků (testovaných) nezná základní oficiální pravidla volejbalu nebo jim nerozumí.

5 METODY A POSTUP PRÁCE

Ve výzkumu jsou použity metody motorického testování, dotazníková metoda, metoda rozhovoru a metoda odborného posouzení. Všechny metody jsou použity při návštěvě jednotlivých škol a použity v následném časovém sledu. Před hodinou TV žáci vyplní dotazníky a učitel podstupuje rozhovor. V hodině probíhá motorické testování žáků a po jeho skončení následuje pozorování prostor a reflexe testování. Motorické testování začalo v květnu 2005 a skončilo v červnu 2005. Celkem byli testováni žáci z šesti škol, dvou holandských a čtyř českých.

Metoda dotazníková je použita pro zjištění vztahu žáka k volejbalu a výuce volejbalu v TV, poté k zjištění znalostí pravidel. Dotazník pro žáky má tedy dvě části (viz příloha č.1 str. 79)

Metoda rozhovoru je použita pro zjištění názoru učitele na podmínky školy pro výuku volejbalu a zjištění, zda učitel má zkušenosti z volejbalového tréninku nebo ne.

Metoda odborného posouzení se vztahuje k materiálním podmínkám, kterými školy disponují pro výuku volejbalu disponují. Posuzuje se, zda jsou tyto podmínky vhodné, nebo ne.

*V této diplomové práci mají stejný význam dvojice slov *Holandsko - Nizozemí, Holandský - Nizozemský* (poznámka autora).

5. 1 Motorický test

Pro zjištění kvalit volejbalových dovedností vytvořených u žáků ZŠ jsem si jako prostředek zvolil motorický test. Ten se skládá ze tří disciplín :

- a) **odbití obouruč vrchem** (prsty)
- b) **odbití obouruč spodem** (bagr)
- c) **podání** (servis)

Při podání jednotlivce použije buď odbití jednoruč vrchem, nebo odbití jednoruč spodem. V testování žák využívá herní činnosti jednotlivce. Předmětem testování není hodnocení průběhu této činnosti (technika, styl), nýbrž hodnocení výsledku, efektu dané činnosti.

Jako nejvhodnější vzorek pro testy jsem si určil žáky devátých ročníků ZŠ. A to z následujících důvodů :

- a) žáci 9. ročníku jsou v měsíci červnu na konci procesu výuky TV na ZŠ, tudíž by měli disponovat dovednostmi určenými učebními osnovami.
- b) testy žáků nižších ročníků by prokázaly řadu informací, které se týkají vývoje volejbalových kvalit a znalostí, ale pro tvoření diplomové práce by byly velice náročné časově i organizačně.

Naskytla se mi možnost provést testování i za hranicemi ČR, konkrétně v holandském městě Delft. Jelikož má nejen Holandsko odlišný vzdělávací systém od edukačního systému existujícího v ČR, snažil jsem se zachovat podmínky co nejvíce podobné těm v ČR. Věku 15 let odpovídali nizozemští studenti třetích ročníků středních škol a gymnázií. Tyto ročníky jsem do testování vybral.

Test není standardizovaný a je vytvořen s úmyslem dosažení co nejkladnějších výsledků žáků.

Realizace motorického testu

Testování volejbalových dovedností proběhlo ve čtyřech českých školách zahrnutých do výzkumu v červnu 2005, konkrétně v tělocvičnách těchto základních škol. V Holandsku testování proběhlo na gymnáziu a střední škole v květnu 2005, rovněž v tělocvičnách navštívených škol.

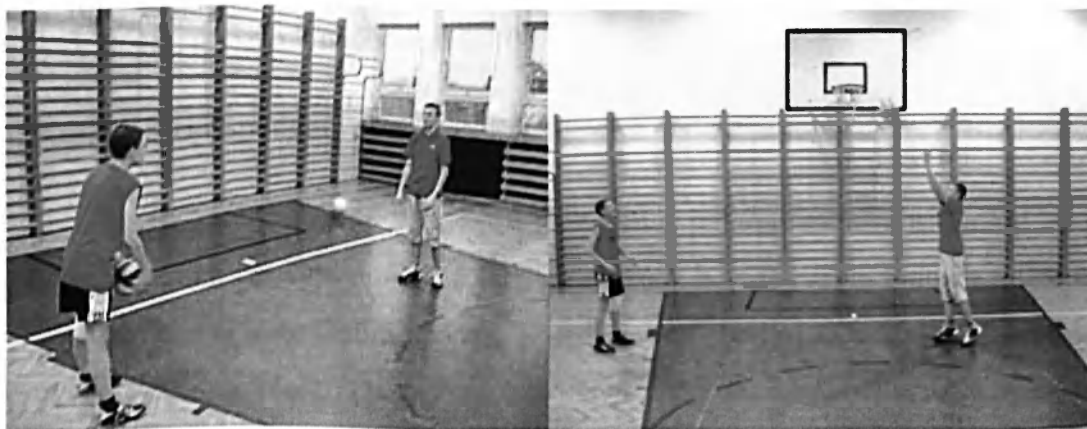
Předpokládám výskyt odlišností v kvalitách prostor vhodných nejen pro provozování volejbalu, ať už z hlediska kvality osvětlení či dostatečné plochy a světlé výšky tělocvičen. Druhou možnou překážkou k vymazání odlišnosti mezi testováním v různých školách je kvalita míčů, která se nejen ve volejbale (ale i v jiných sportech) odráží v kvalitě hry. Tyto nestejně podmínky testování bohužel ovlivnit nemohu.

5. 1. 1 Popis motorického testu

Popis testování odbití obouruč vrchem

Dva spolužáci stojí minimálně 5 metrů vzdáleni od sebe. Testovaný žák nemá v této chvíli míč. Žák s míčem „nadhazovač“ hodí spodem obouruč míč na testovaného žáka tak, aby :

- míč dosáhl v letové fázi výšky minimálně 3 metrů,
- míč doletěl k testovanému žákovi přibližně ve výši jeho hlavy či kousek nad hlavou, aby bylo adekvátní použít odbití vrchem,
- míč doletěl k testovanému žákovi s přesností ve směru horizontálním, že testovaný žák nemusí udělat více než jeden krok stranou, vzad, či vpřed, aby míč odbil.

Obrázek 7. Žák (nadhazovač) nadhazuje testovanému žákovi míč a ten ho odbíjí zpět

Testovaný žák míč odbije vrchem zpět na spolužáka tak, aby :

- míč dosáhl v letové fázi výšky minimálně 3 metrů,
- míč doletěl k netestovanému žákovi „nadhazovači“ s přesností ve směru horizontálním tak, že testovaný žák nemusí udělat více než jeden krok stranou, vzad, či vpřed, aby míč chytil.
- Míč doletěl k netestovanému žákovi „nadhazovači“ s přesností ve vertikálním směru tak, že nadhazovač nemusí vyskočit nebo si dřepnout, aby chytil míč.

Obrázek 8. Hráčka v okamžiku před odbitím obouruč vrchem

Když nadhazovač nahraje testovanému hráči míč a testovaný žák míč odbije zpět nadhazovači a splní přitom výše zmíněné podmínky, získává 1 bod. Pokud nadhazovač nadhodí míč špatně, nadhození se opravuje. Pokud testovaný žák odbije špatně a přitom byl míč dobře nadhozen, nadhození se neopravuje a testovaný žák nezíská bod.

Počet správných nadhození je 10.

Odbití obouruč spodem

Jde o zpracování míče a zároveň odbití v jednom momentu. Odbití spodem je adekvátní použít při vybírání míčů letících nízko a hlavně rychle letících míčů, což jsou servisy, útočné smeče. Odbití spodem je tedy prvek obranného charakteru, většinou je to první dotek (mimo bloku) míče po útoku soupeře. V plážovém volejbalu se používá častěji než odbití vrchem, pravidla ani nedovolují při prvním odbití míče (ze tří možných) použít odbití vrchem. Při nesprávném (nešetrném) odbíjení často bolí neprofesionální hráče paže v oblasti předloktí, což je negativní faktor pro utváření si kladného vztahu k volejbalu.

Popis testování odbití obouruč spodem

Dva spolužáci stojí minimálně 5 metrů vzdáleni od sebe. Testovaný žák nemá v této chvíli míč. Žák s míčem „nadhazovač“ hodí spodem obouruč míč na testovaného žáka tak, aby :

- a) míč dosáhl v letové fázi výšky minimálně 3 metrů,
- b) míč doletěl k testovanému žákovi přibližně ve výši od pasu po ramena žáka, aby bylo adekvátní použít odbití spodem,

- c) míč doletěl k testovanému žákovi s přesností ve směru horizontálním, že testovaný žák nemusí udělat více než jeden krok stranou, vzad, či vpřed, aby míč odbil.

Testovaný žák míč odbije vrchem zpět na spolužáka tak, aby :

- a) míč dosáhl v letové fázi výšky minimálně 3 metrů,
b) míč doletěl k netestovanému žákovi „nadhazovači“ s přesností ve směru horizontálním tak, že testovaný žák nemusí udělat více než jeden krok stranou, vzad, či vpřed, aby míč chytil.
c) Míč doletěl k netestovanému žákovi „nadhazovači“ s přesností ve vertikálním směru tak, že nadhazovač nemusí vyskočit nebo si dřepnout, aby chytil míč.

Když nadhazovač nahraje testovanému hráči míč a testovaný žák míč odbije zpět nadhazovači a splní přitom výše zmíněné podmínky, získává 1 bod. Pokud nadhazovač nadhodí míč špatně, nadhození se opravuje, pokud testovaný žák odbije špatně, nadhození se neopravuje a testovaný žák nezíská bod.

Počet správných nadhození, tedy regulérních možných pokusů, je 10.

Obrázek 9. Žák v okamžiku před odbitím obouřuč spodem

Servis (podání)

Žádné volejbalové utkání se neobejde bez podání. Je to uvedení míče do rozehry z prostoru podání, což je volná zóna za koncovou čarou hřiště. Při podání musí být míč udeřen jednou rukou nebo jinou částí paže poté, co byl stejným hráčem nadhozen nebo puštěn. Při úderu do míče (nebo při případném předchozím odrazu) se podávající hráč smí dotýkat pouze prostoru podání. Podání je jediná standardní situace ve volejbale vůbec. Při podání použije hráč odbití jednoruč vrchem nebo odbití jednoruč spodem.

Popis testování servisu (podání)

Testování podání je z celého našeho testu nejbližší realitě utkání. Testovaný žák si podle pravidel vybere místo za základní čarou v prostoru podání. Spolužáci mu připraví 4 míče. Testovaný žák provede servis. Každý žák dle svého uvážení může zvolit úder vrchem či spodem, dokonce je může během svých čtyř pokusů střídat. Platný servis je proveden, když :

- a) hráč se při úderu do míče dotýká pouze prostoru podání,
- b) míč přeletí přes síť na (cílovou) plochu soupeře,
- c) míč je udeřen jednou rukou nebo jinou částí paže poté, co byl stejným hráčem nadhozen nebo puštěn

Každý žák má k servisu čtyři pokusy. Žádný špatný pokus není prominut.

5. 2 Dotazník

Cílem dotazníku je zjištění vztahu žáka k volejbalu, hlavně ve školní tělesné výchově, ale také zjištění jeho teoretických znalostí z volejbalového prostředí, přesněji řečeno z volejbalových pravidel. **Dotazník je rozdělen do dvou tématických částí.** Obě části se nacházejí na jednom listu a jsou odděleny čarou. Dotazník použitý při výzkumu se nachází v příloze č. 1. První tématická část dotazníku se skládá z pěti bodů, druhá tématická část ze čtyř bodů. Dohromady žák označuje odpovědi v devíti bodech. Ve druhé tématické části se ve čtyřech bodech týkajících se (dle mého názoru) několika z nejvíce charakteristických a nejnámějších pravidel volejbalu. **Dotazník je anonymní.** Znáám pouze pohlaví respondenta, díky rozdělení testování cílových skupin.

5. 2. 1 Dotazník – část první

V první tématické části dotazníku zjišťují v pěti bodech postoj žáka k volejbalu v hodinách školní tělesné výchovy, do jaké míry se volejbalu věnuje, zda má možnost si ve volném čase volejbal někde zahrát a žákovo sebehodnocení. Na tyto body neexistují „správné“ odpovědi, na rozdíl od druhé tématické části, kde se zjišťují vědomosti.

Bod č. 1 dotazníku

V tomto bodu dotazníku zjišťují, zda žák má s volejbalem zkušenosti, jakého charakteru je jeho kontakt s volejbalem. Žák může označit více odpovědí, maximálně však 3 najednou – a, b, c. Odpověď c by měl označit každý.

Bod č. 1 dotazníku zní :

1. Volejbal

a) hraji závodně v klubu

b) hraji mimo školu (ve volném čase s kamarády)

c) hraji pouze ve školní TV

Bod č. 2 dotazníku

Bod č. 1 zachycuje přítomnost. Bod č. 2 podává informaci o minulosti žáka, protože se mohl volejbalu věnovat, ale opustil trénink kvůli jinému sportu, zranění, či z jiného důvodu. Odpověď ano by měli označit žáci, kteří navštěvovali volejbalové kroužky, trénovali a hráli ve volejbalovém klubu, navštěvovali volejbalové hodiny nepovinné tělesné výchovy, pokud je škola nabízela.

Bod č. 2 dotazníku zní :

2. Hrál jsem volejbal závodně nebo podstoupil jsem volejbalový výcvik.

a) ANO

b) NE

Bod č. 3 dotazníku

V tomto bodě se snažím zjistit, zda žák rád hraje volejbal v hodinách tělesné výchovy. Zde je namístě zeptat se, jak je to s volejbalem v mimoškolních aktivitách. Předpokládám, že pokud žák vykonává volejbalové aktivity ve svém volném čase, vykonává je rád, dobrovolně a přináší mu potěšení. Školní docházka je povinná a předmět tělesná výchova také. Bod č. 3 dotazníku zní :

3. V hodinách tělesné výchovy hraji volejbal

- a) velmi rád*
- b) rád*
- c) nerad*
- d) nevadí mi*

Bod č. 4 dotazníku

Tato otázka se dostala do dotazníku z čistě experimentálního důvodu. Testování se týká pouze jednotlivých volejbalových dovedností, které se testují jednotlivě. Hra sama o sobě vyžaduje nejen dispozici těchto dovedností, ale zvládnutí mnoha faktorů, které se ve hře vyskytují. Bod č. 4 dotazníku zní :

Myslím si, že umím hrát volejbal : a) ANO b) NE

Bod č. 5 dotazníku

V tomto bodu dotazníku se dotazuji na to, zda se nachází v blízkém okolí žákova bydliště hřiště vhodné pro hraní volejbalu. Stejně jako v jiných předmětech v základní škole, tak i v tělesné výchově by si měl žák procvičovat učivo, aby měl dobré výsledky. Pokud se nachází v blízkosti žákova bydliště přístupné volejbalové hřiště a žák či spolužák vlastní míč, mohou se domluvit na procvičování volejbalu ve volném čase. Bod č. 5 dotazníku zní:

5. V blízkém okolí mého bydliště se nachází volejbalové hřiště, na kterém mohu hrát volejbal ve svém volném čase.

a) ANO b) NE Kolik? a) 1 b) 2 c) 3

5. 2. 2 Dotazník – část druhá

V této tématické části dotazníku zjišťuji znalosti žáků z elementárních pravidel volejbalu. Každý bod této části má jednu správnou odpověď mimo bodu č. 7, ten má správné odpovědi dvě. Proto bude žákům před vyplňováním dotazníku ústně sděleno, že některé body dotazníku mohou obsahovat více správných odpovědí.

Bod č. 6 dotazníku

Pravidlo, kterého se tento bod dotazníku týká, je snad nejjednodušší z kladených, společně s pravidlem o počtu možností podání. Domnívám se, že v tomto bodu dotazníku označí nejvíce žáků správnou odpověď.

Bod č. 6 zní:

Podle mezinárodních pravidel volejbalu:

6. se může jeden tým dotknout míče za sebou

a) pětkrát b) čtyřikrát c) třikrát d) jednou

správná odpověď : c

Bod č. 7 dotazníku

V sedmé otázce jsou správné 2 odpovědi. Odpověď a platí pro všechny případy, je nadřazená odpovědi c. Odpověď c vypovídá pouze o jednom případě ve hře, který je žákům velmi známý. Špatné podání se objevuje při hře volejbalu na základní škole často. Nepředpokládám, že testovaní žáci označí obě odpovědi. Před vyplňováním dotazníků je vždy žákům řečeno, že správných odpovědí může být více. Bod č. 7 zní:

7. hráči jednoho týmu se točí

a) po získání podání od soupeře

b) po svém zkaženém podání

c) po zkaženém podání soupeře

správná odpověď : a, c

Bod č. 5 dotazníku

V tomto bodu očekávám vysoký počet označených správných odpovědí, jelikož pravidlo je zcela srozumitelné a jasné formulováno jednou větou. Bod č. 8 dotazníku zní:

8. podávající hráč má na podání počet pokusů

a) 2 b) 1 c) 3

správná odpověď : b

Bod č. 9 dotazníku

Uběhlo již pár let od doby, kdy se změnil počet bodů pro vyhrání setu z 15 na 25. Nepředpokládám, že by si žáci pamatovali starý způsob počítání se ztrátami.

9. set (mimo rozhodujícího pátého setu) vyhrává družstvo, které jako první získá s rozdílem dvou bodů od soupeře

a) 25 bodů b) 15 bodů c) 21 bodů d) 11 bodů

správná odpověď : a

5. 3 Odborné posouzení podmínek pro výuku volejbalu

Testování a vyplňování dotazníků se zúčastní žáci z celkem šesti škol. Čtyři školy se nacházejí **v Praze** a jsou to **základní školy** držící se Vzdělávacího programu Základní škola. Další dvě školy se nacházejí v městě Delft **v Holandsku** a jsou to **střední školy** (dle holandského školního systému pro žáky věku 12-15 let – tzv. secondary education). Žáci všech škol však poji shodný věk, což je 15 let.

Jedním z důležitých faktorů ovlivňujících výuku volejbalu jsou **materiální podmínky**, které škola poskytuje. Tyto podmínky budou pravděpodobně na každé škole odlišné, např. velikost tělocvičny, počet míčů, síť, volejbalový kurt. Jako první hlavní kritérium si stanovuji velikost rozměrů tělocvičny. Dle pravidel volejbalu by nad hrací plochou měl být volný prostor alespoň do výšky 12.5 metrů a volná zóna nejméně 5 metrů od postranních čar a 8 metrů od koncových čar. Předpokládám, že učitelé budou rozměry tělocvičny znát, jestliže ne, budu rozměry odhadovat.

Za **vhodné** si stanovím tyto **minimální rozměry** – světlá výška tělocvičny 10 m, za postranními čarami jsou zdi vzdáleny alespoň 1 m.

Mnou stanovené rozměry jsou oproti oficiálním nižší. Myslím si, že pro výuku volejbalu není vhodný příliš vysoký, ale ani příliš nízký strop. Žáci většinou nemají tak velkou sílu při odbití obouruč vrchem, aby míč doletěl až ke stropu. Oproti tomu při odbití spodem si žáci mylně představují, že razantní úder je efektivnější a správný. Nižší strop by proto mohl stimulovat žáky k tomu, aby neodbýjeli míč velmi razantně.

Při návštěvě škol se budu snažit zaznamenat údaje o tělocvičnách, počtu vyučovacích hodin týdně věnovaných předmětu tělesná výchova, zda jde o sportovní třídy, atd., ale také zjišťovat údaje o vyučujících, zda podstoupili volejbalový výcvik, kolik hodin tělesné výchovy věnují volejbalu v jednotlivých ročnících, apod.

5. 4 Rozhovor s vyučujícími

Při testování žáků jsem ptal učitelů na jejich postoj či reflexi při výuce volejbalu. Šlo mi o zjištění zkušeností, které nelze najít v literatuře, o to, co praxe poskytuje. Uvedu kladené otázky:

- a. *Závisí počet vyučovacích jednotek věnovaných výuce volejbalu na nějakém faktoru?*
- b. *Podstoupil/a jste nějaký volejbalový výcvik? Věnujete se volejbalu v jinak než hraním?*
- c. *Myslíte si, že si žáci vybudují základy volejbalových dovedností během školní docházky za stávajících podmínek (časových, materiálních, atd.)?*

Otázek jsem vytvořil původně mnohem víc, ale po zhodnocení jejich reliability k výzkumu jsem „zbytečné“ ze seznamu vyřadil.

Otázka č. 1: *„Závisí počet vyučovacích hodin věnovaných volejbalu na nějakém faktoru?“* Předpokládám, že vyučující zmíní důvody, které bezprostředně počet hodin věnovaných volejbalu omezují (např. škola nemá vhodnou tělocvičnu, nemá vhodné hřiště, volejbalové míče či volejbalové zařízení, žáci hrají volejbal neradi, atd.) Tuto otázku považuji za klíčovou.

Otázka č. 2: *„Podstoupil/a jste nějaký volejbalový výcvik? Věnujete se volejbalu jinak než hraním?“* zjišťuje volejbalové zkušenosti vyučujícího. Samozřejmě, že pedagog musel projít při studiu vysoké školy kurzem specializovaným na volejbal, proto se ptám na

volejbalové zkušenosti „profesionální“. Jde tedy o širší zkušenosti nabyté např. při členství volejbalového klubu. Na hráčskou volejbalovou kariéru může navazovat kariéra trenérská. Tyto faktory ovlivňující volejbalové dovednosti a teoretické znalosti jsou velmi důležité.

Otázka č. 3: „*Myslíte si, že si žáci mohou osvojit základy volejbalových dovedností během školní docházky za stávajících podmínek (časových, materiálních, atd.)?*“ Tázaný pedagog může odpovědět ano či ne. Očekávám doplňující komentář, případně učitele vyzvu ke komentáři, pokud odpověď nedoplní sám.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Výsledky z odborného posouzení podmínek pro výuku volejbalu v jednotlivých školách jsou prezentovány v kapitole 6.1. Výsledky z motorického testu všech škol se nachází v kapitole 6.2. Výsledky a vyhodnocení první části dotazníku jsou prezentovány v kapitole 6.3. a v kapitole 6.4 vyhodnocení druhé části dotazníku. Výsledky rozhovoru s učiteli se nachází v kapitole 6.5

6.1 Vyhodnocení odborného posouzení

Velmi efektivně jsou atributy škol popsány v níže uvedené tabulce. V žádné z navštívených škol se nepoužívá síť natažená po délce tělocvičny, v žádné škole se nevyučuje volejbalu. Jelikož patnáctiletí žáci z Nizozemí navštěvují třetí ročník středních škol, minivolejbal se na těchto školách nevyučuje.

atributy		škola I.	škola II.	škola III.	škola IV.	škola V.	škola VI.
lokality	město	Praha	Praha	Praha	Praha	Delft	Delft
	země	ČR	ČR	ČR	ČR	Nizozemí	Nizozemí
typ školy		ZŠ	ZŠ	ZŠ	ZŠ	gymnázium	střední škola
testování		chlapci	chlapci	chlapci	chlapci	chlapci	chlapci
			dívky	dívky		dívky	dívky
vyučující	chlapců	muž	muž	žena	muž	muž	muž
	dívek		žena	žena		muž	muž
tělocvična s vyšším stropem		ano	ano	ne	ano	ano	ano
počet míčů vyšší než 10		ano	ano	ano	ano	ano	ano
odpolední volejbalový kroužek		ne	ano	ne	ano	ne	ne
sportovní třída		ne	ne	ne	ne	ne	ne
hřiště na plážový volejbal		ne	ano	ne	ne	ano	ne
na škole se vyučuje minivolejbal		ne	ne	ne	ne	ne*	ne*
využití sítě natažené po délce tělocvičny		ne	ne	ne	ne	ne	ne

Tabulka 1. Informace o školách, *) volejbal se vyučuje v prvních třech ročnících této školy, předchozí stupeň žáci navštěvovali na jiných školách

V tabulce 2 se nachází časové informace týkající se navštívených škol. Počet vyučovacích hodin týdně se neliší, ale liší se délka vyučovací hodiny v České republice od délky vyučovací hodiny v Holandsku. V Holandsku je vyučovací hodina o 30 minut delší než v České republice. Následující tabulka ukazuje počet vyučovacích jednotek věnovaných volejbalu v jednotlivých ročnících.

atributy	škola I. chlapci	škola II. chlapci i dívky	škola III. chlapci	škola III. dívky	škola IV. chlapci	škola V. chlapci i dívky	škola VI. chlapci i dívky
počet vyučovacích hodin TV týdně	2	2	2	2	2	2	2
délka vyučovací hodiny TV (min.)	45	45	45	45	45	75	75
počet vyučovacích hodin věnovaných výuce volejbalu v 7. ročníku*	0	6	0	0	5	7	8
počet vyučovacích hodin věnovaných výuce volejbalu v 8. ročníku*	5	6	4	6	5	7	8
počet vyučovacích hodin věnovaných výuce volejbalu v 9. ročníku*	5	6	3	6	5	7	8

Tabulka 2. Porovnání času věnovaného výuce volejbalu na jednotlivých školách,
*) u školy V. a školy VI. je to 1., 2. a 3. ročník

V navštívených školách učitelé nemají volejbalové sítě (či podobné pomůcky) k pověšení po délce tělocvičny, které jsou doporučovány k výuce hlavně na základních školách. Příklad obyčejného trénování herních činností jedince přes síť je na obr. 10. Všechny navštívené školy mají dostatek míčů (do jedné dvojice žáků).

Obrázek 10. Obvyklá výuka se sítí nataženou po šířce tělocvičny

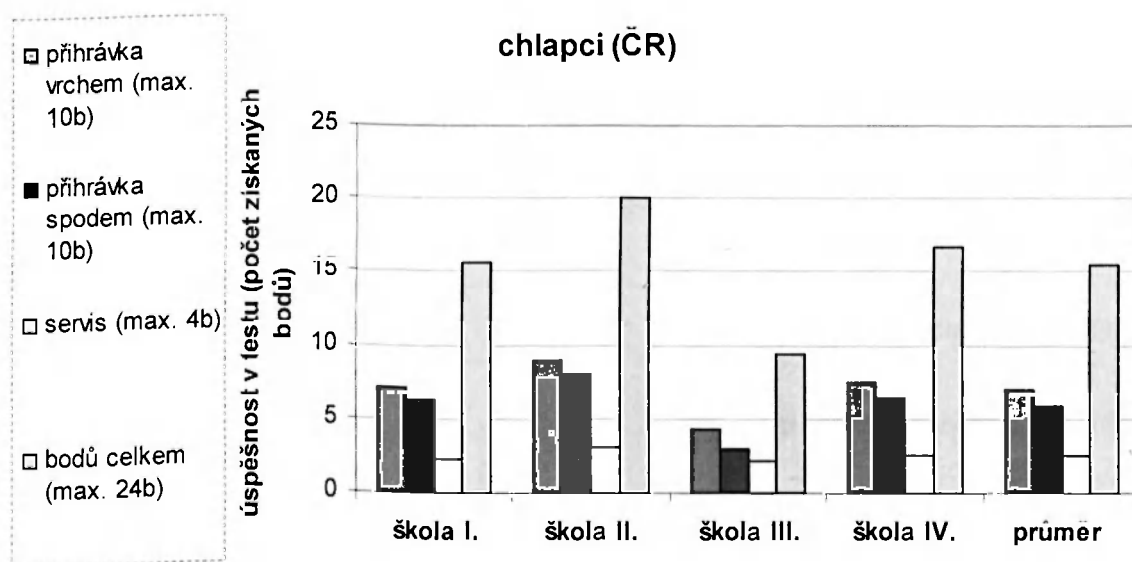
6. 2 Vyhodnocení motorického testu

Vyhodnocení motorického testu chlapců v ČR

V České republice byli testováni chlapci ze čtyř základních škol. Rozdíly v celkovém bodování jsou značné. Nejvíce bodů získali chlapci navštěvující školu II, dokonce získali v průměru dvojnásobek bodů oproti chlapcům školy III. Chlapci školy I. a školy IV. měli úspěšnost přibližně 75%, oproti chlapcům školy II.

chlapci (ČR)	počet testovaných	přihrávka vrchem (max. 10b)	přihrávka spodem (max. 10b)	servis (max. 4b)	bodů celkem (max. 24b)
škola I.	16	7,06	6,3	2,25	15,61
škola II.	12	9	8	3,08	20,08
škola III.	8	4,25	3	2,13	9,38
škola IV.	14	7,57	6,5	2,57	16,64
průměr	50	6,97	5,95	2,51	15,43

Tabulka 3. Výsledky chlapců v motorickém testu (ČR)

Obrázek 11. Graf výsledků chlapců v motorickém testu (ČR)

Na výše uvedeném grafu (obr. 11) lze zřetelně porovnat rozdíly ve výsledcích chlapců z českých škol. Průměrný výsledek se pohybuje nad 50% možného bodového zisku. Největší problémy dělalo chlapcům odbití spodem. Při zprůměrování výsledků chlapců každé školy se prokázalo, že odbití obouruč spodem dělá žákům větší problémy než odbití obouruč vrchem.

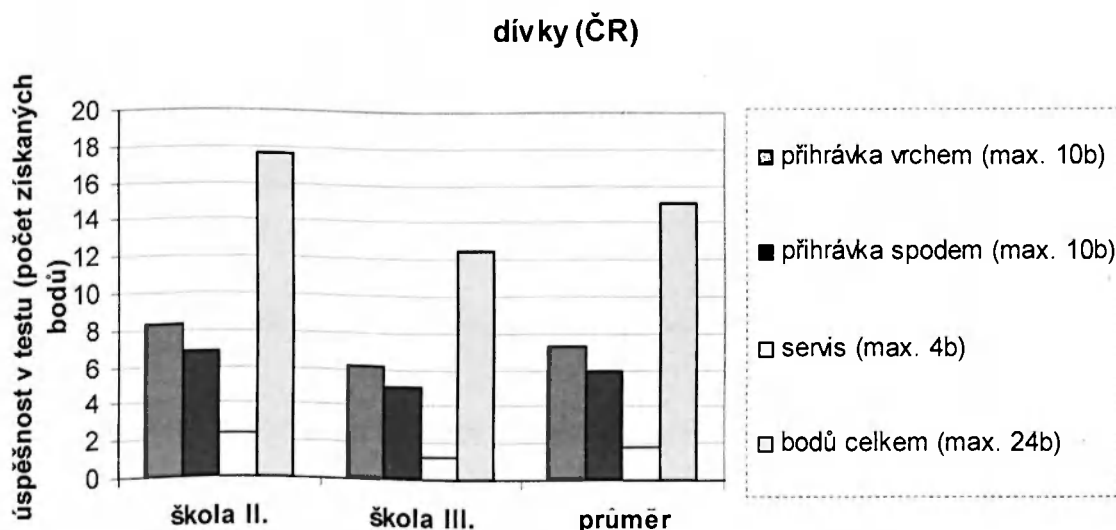
Vyhodnocení motorického testu dívek v ČR

Motorické testování podstoupily v České republice dívky ze dvou škol. Lepších výsledků dosáhly dívky ze školy II. Oproti dívkám ze školy III. získaly v průměru o 5 bodů na osobu více. Dívky ze školy III. získaly nejméně bodů při podání ze všech žáků. Jedním z faktorů ovlivňující takový nízký výsledek je nízká světlá výška tělocvičny (asi 6 m) v této škole, oproti tělocvičnám ostatních škol.

dívky (ČR)	počet testovaných dívek	přihrávka vrchem (max. 10b)	přihrávka spodem (max. 10b)	servis (max. 4b)	bodů celkem (max. 24b)
škola II.	10	8,3	6,9	2,4	17,6
škola III.	18	6,22	5,06	1,22	12,5
průměr	28	7,26	5,98	1,81	15,05

Tabulka 4. Výsledky dívek v motorickém testu (ČR)

Na místě je připomínka, že dívky jsou fyzicky slabší, a proto nemohou při podání odbít míč na polovinu soupeře tak lehce, jako chlapci. Protože bylo možné odbít míč při servisu spodem i vrchem a také možné tato odbítí střídát, nemyslím si, že by dívky byly v nevýhodě. Stejně jako u chlapců se prokázalo, že odbítí obouruč vrchem dělá dívkám menší potíže než odbítí obouruč spodem (viz. obr. 12).

Obrázek 12. Graf dívčích výsledků v motorickém testu (ČR)

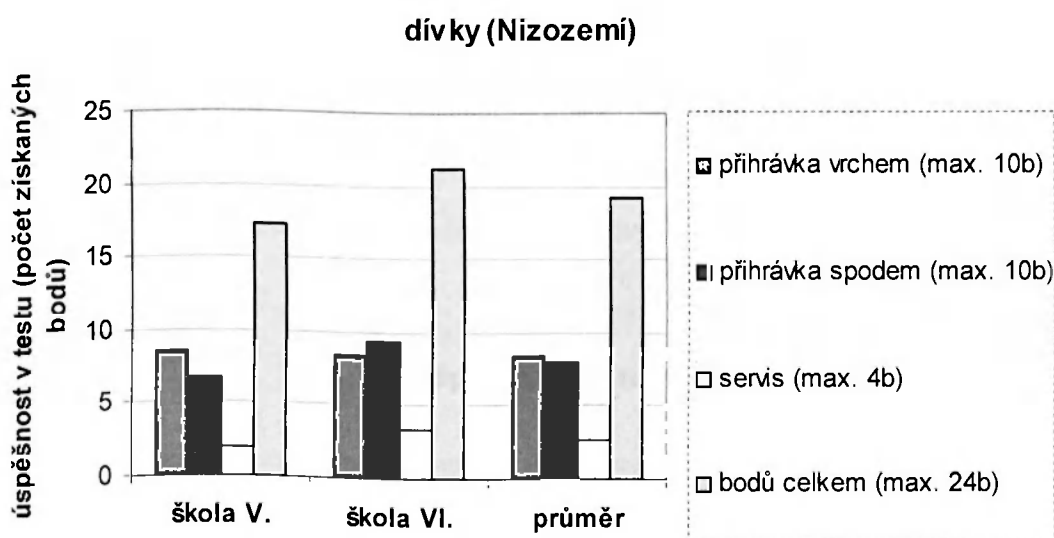
Při srovnání průměrného počtu bodů získaných celkem jednou osobou získal český chlapec 15,43 bodů a česká dívka 15,05 bodů. Takové výsledky lze označit za velmi podobné.

Vyhodnocení motorického testu dívek v Nizozemí

V Nizozemí se zúčastnily testování rovněž dívky ze dvou škol. Výsledky dosažené v testování však byly podstatně vyšší. Při srovnání průměrného dosaženého celkového počtu bodů na osobu získala holandská dívka (19,195 bodů) až o 3,5 bodů více než český chlapec (15,43 bodů) a o 4 body více než česká dívka (15,05 bodů).

dívky (Nizozemí)	počet testovaných	příhrávka vrchem (max. 10b)	příhrávka spodem (max. 10b)	servis (max. 4b)	bodů celkem (max. 24b)
škola V.	18	8,5	6,72	2	17,22
škola VI.	11	8,45	9,36	3,36	21,17
průměr	29	8,475	8,04	2,68	19,195

Tabulka 5. Výsledky dívek v motorickém testu (Nizozemí)

Obrázek 13. Graf dívčích výsledků v motorickém testu (Nizozemí)

Poprvé jsem v testování narazil na jev, že za odbití obouruč spodem (příhrávku spodem) získali žáci více bodů než za odbití obouruč vrchem (příhrávku vrchem). Stalo se tak u dívek ze školy VI. (viz. graf dívčích výsledků v testech v Holandsku, obr. 13).

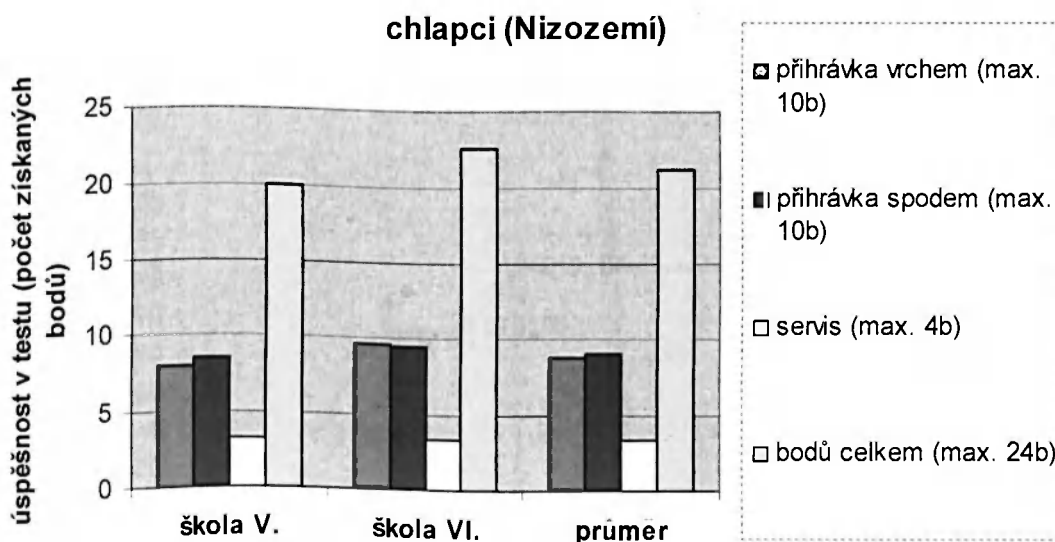
Vyhodnocení motorického testu chlapců v Nizozemí

Chlapci ze dvou holandských škol podali rovněž v průměru s žáky jiných škol vyšší výsledky v motorickém testování. Žáci školy VI. získali vůbec největší počet bodů ze všech testovaných žáků. (viz tabulka 6)

chlapci (Nizozemí)	počet testovaných	přihrávka vrchem (max. 10b)	přihrávka spodem (max. 10b)	servis (max. 4b)	bodů celkem (max. 24b)
škola V.	12	8,08	8,58	3,25	19,91
škola VI.	14	9,64	9,5	3,43	22,57
Průměr	26	8,86	9,04	3,34	21,24

Tabulka 6. Výsledky chlapců v motorickém testu (Nizozemí)

Z níže uvedeného grafu (obr. 14) lze vyčíst, že chlapci školy V. získali větší počet bodů z testování odbití obouruč spodem než z odbití obouruč vrchem. To se promítlo zároveň do průměrného hodnocení, kdy z odbití obouruč vrchem získal průměrný holandský chlapec 8,86 bodů a z odbití spodem 9,04 bodů. (viz. tabulka 5.)

Obrázek 14. Graf výsledků chlapců v motorickém testu (Nizozemí)

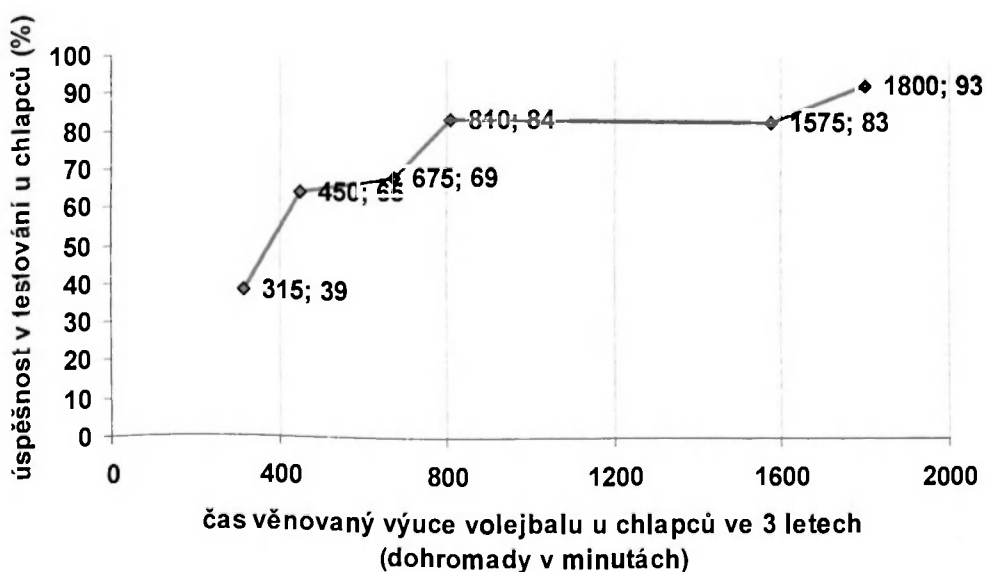
Souhrnné vyhodnocení motorického testu

Jedním z hlavních faktorů ovlivňujících výukový proces a jeho výsledek je čas, což se netýká pouze výuky na základní škole. V níže uvedené tabulce jsou seřazeny školy dle úspěšnosti v motorickém testu.

	úspěšnost v testování u chlapců (v %)	úspěšnost v testování u dívek (v %)	čas věnovaný výuce volejbalu u chlapců (za 3 roky v minutách)	čas věnovaný výuce volejbalu u dívek (za 3 roky v minutách)
škola VI.	93	88	1800	1800
škola II.	84	73	810	810
škola V.	83	72	1575	1575
škola IV.	69		675	
škola I.	65		450	
škola III.	39	52	315	540
průměr	72	71	1102,5	905

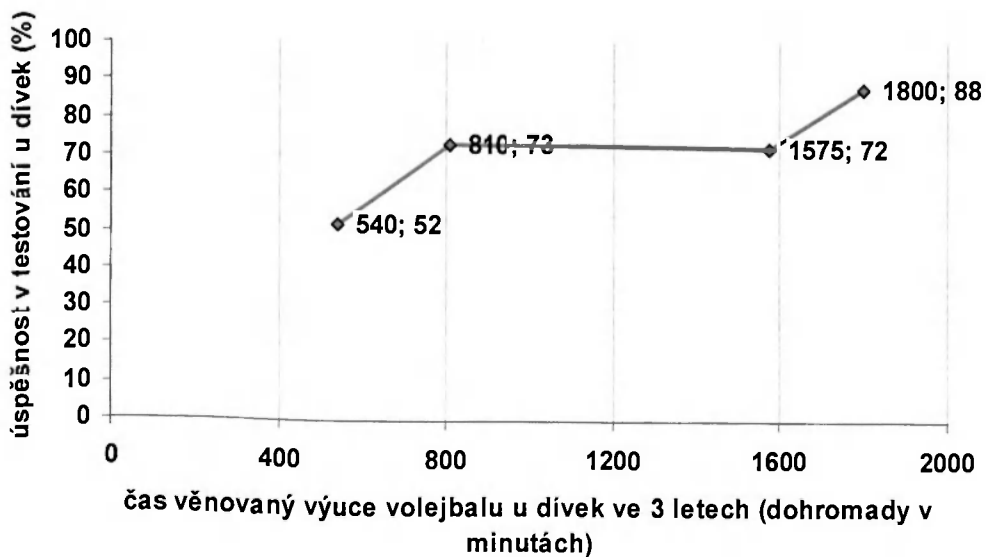
Tabulka 7. Závislost úspěšnosti v motorickém testu na časové dotaci výuce volejbalu

Na první pohled vypadá tabulka dle mého očekávání. Nejúspěšnějším žákům se dostalo nejvíce času k budování volejbalových schopností a žákům, kteří skončili v testu na posledním místě, bylo věnováno času k výuce volejbalu nejméně. Velmi zajímavé je, že žáci školy II., kteří skončili v testování druhí a těsně předčili žáky školy V., kterým se dostalo výrazně vyšší časové dotace. Tento jev je přehledně zobrazen v níže uvedených grafech (obr. 15 a 16) K výši výsledku musely přispět jiné faktory, než čas věnovaný výuce volejbalu ve školní tělesné výchově.

Obrázek 15. Graf závislosti úspěšnosti v motorickém testu na časové dotaci (u chlapců)

Z grafů (obr. 15 a 16) lze vyčíst, že jak u dívek, tak u chlapců, žáků školy II., je dosažený výsledek nejefektivnější a bylo by velmi pravděpodobné, že kdyby podstoupili tito žáci výuku stejně dlouhou jako žáci školy V., skončili by v testování na místě prvním. V následujících kapitolách si ověřím, zda za časově ekonomickým úspěchem stojí postava učitele nebo vyšší počet žáků, kteří podstoupili volejbalový výcvik.

Obrázek 16. Graf závislosti úspěšnosti v motorickém testu na časové dotaci (u dívek)

Dalším faktorem ovlivňujícím výuku volejbalu je učitel tělesné výchovy. Jeho kvalitu ovlivňují praktické zkušenosti z podstoupeného tréninku, vědomosti volejbalových a porozumění těmto pravidlům, zkušenosti z výuky volejbalu, atd. Vyučující byli tázáni otázkou: „Podstoupil/a jste nějaký volejbalový výcvik? Věnujete se volejbalu jinak než hraním?“ Jejich odpovědi jsem upravil na tři výsledné:

- *ne* (učitel podstoupil kurzy volejbalu při studiu na vysoké škole, ale nikdy nebyl členem žádného oddílu či klubu),
- *ano – hráč* (učitel hrál volejbal v klubu či oddíle minimálně 1 rok),
- *ano – trenér* (učitel hrál volejbal závodně a poté se věnoval trenérské činnosti anebo se stále trénování věnuje).

V níže uvedené tabulce 8 najdeme u vyučujícího dívek školy II. odpověď *ano – trenér / ne*. V tomto případě vyučovali TV dva pedagogové, přičemž první pedagog byl volejbalový trenér, druhý neměl volejbalové zkušenosti.

	úspěšnost v testování u chlapců (v %)	vyučující (u chlapců) podstoupil volej. trénink	úspěšnost v testování u dívek (v %)	vyučující (u dívek) podstoupil volej. trénink
<i>škola VI.</i>	93	ano - trenér	88	ano - trenér
<i>škola II.</i>	84	ano - trenér	73	ano - trenér / ne
<i>škola V.</i>	83	ano - hráč	72	ano - hráč
<i>škola IV.</i>	69	Ne		
<i>škola I.</i>	65	Ne		
<i>škola III.</i>	39	Ne	52	ne

Tabulka 8. Závislost úspěšnosti v motorickém testu na volejbalových zkušenostech vyučujícího

V tabulce 8 je potvrzeno, že žáci, které vyučovali pedagogové s tréninkovými volejbalovými zkušenostmi, byli v testování mnohem úspěšnější, než žáci, kteří byli vedeni pedagogy bez tréninkových volejbalových zkušeností. Těmito zkušenostmi jsou minimálně jednoleté členství ve volejbalovém klubu nebo trenérská činnost (viz výše). Protože tázaní pedagogové neoznámili jinou zkušenost z volejbalového prostředí, nejsou další zkušenosti předmětem této otázky.

Úspěšnost žáků v motorickém testu volejbalových dovedností je přímo úměrná volejbalovým kvalitám (či zkušenostem) pedagoga vyučujícího volejbalu v hodinách TV.

6. 3. Vyhodnocení dotazníku – část první

Dotazníky pro žáky se skládají ze dvou částí významově odlišných částí. První část dotazníku je věnována tématu **žák a jeho postoj k volejbalu ve školní tělesné výchově**. Vyhodnocení této části se nachází v následujících bodech podřazených této kapitole Druhá část je testovací, přesněji řečeno ze **znalosti pravidel volejbalu.**, a vyhodnocení otázek z této části se nachází až v kapitole 6.4. Kompletní označené odpovědi z dotazníků jsou k dispozici v příloze této diplomové práce. Stejně tak jsou v příloze nevyplněné dotazníky v obou jazykových verzích (české i holandské verzi).

Vyhodnocení bodu č. 1 dotazníku

Celkem 53,3% českých žáků hraje volejbal pouze v hodinách školní tělesné výchově. Holandských žáků dokonce 79,9%. Oproti tomu **24,2% českých žáků** a 8,3% žáků holandských **hraje volejbal ve svém volném čase** a 22,5% českých žáků a 11,79% holandských žáků hraje volejbal za volejbalový klub nebo navštěvuje volejbalový kroužek.

bod č. 1	počet odpovědí		
	a	b	c
<i>škola I. Chlapci</i>	0,00%	43,75%	56,25%
<i>škola II. Chlapci</i>	33,33%	41,66%	25,01%
<i>škola II. Dívky</i>	40,00%	20,00%	40,00%
<i>škola III. Chlapci</i>	12,50%	0,00%	87,50%
<i>škola III. Dívky</i>	27,78%	11,11%	61,11%
<i>škola IV. Chlapci</i>	21,43%	28,57%	50,00%
<i>škola V. Chlapci</i>	0,00%	16,67%	83,33%
<i>škola V. Dívky</i>	16,67%	16,67%	66,66%
<i>škola VI. Chlapci</i>	21,43%	0,00%	78,57%
<i>škola VI. Dívky</i>	9,09%	0,00%	90,91%
průměr	18,22%	17,84%	63,93%

Tabulka 9. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 1 dotazníku

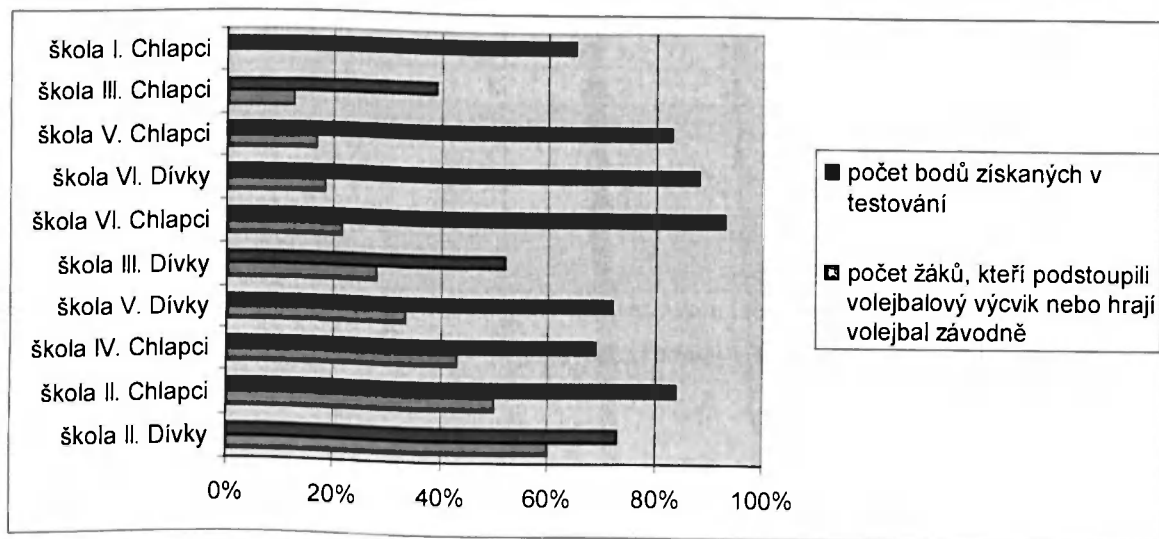
Vyhodnocení bodu č. 2 dotazníku

Nezanedbatelný vliv na získání bodů v testování je skutečnost, zda testovaný žák hraje volejbal za sportovní klub (oddíl) či podstoupil volejbalový výcvik (např. v sportovním kroužku, sportovním klubu), ale v tomto výcviku nepokračuje z jakýchkoliv důvodů.

bod č. 2	žák podstoupil volejbalový výcvik		počet bodů získaný v testování žáků
	ano	ne	
<i>škola II. Dívky</i>	60,00%	40,00%	73%
<i>škola II. Chlapci</i>	50,00%	50,00%	84%
<i>škola IV. Chlapci</i>	42,86%	57,14%	69%
<i>škola V. Dívky</i>	33,33%	66,67%	72%
<i>škola III. Dívky</i>	27,78%	72,22%	52%
<i>škola VI. Chlapci</i>	21,43%	78,57%	93%
<i>škola VI. Dívky</i>	18,18%	81,82%	88%
<i>škola V. Chlapci</i>	16,67%	83,33%	83%
<i>škola III. Chlapci</i>	12,50%	87,50%	39%
<i>škola I. Chlapci</i>	0,00%	100,00%	65%

Tabulka 10. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 2 dotazníku

To lze vyčíst z údajů výše uvedené tabulky, kde mezi žáky školy II. podstoupilo nejvíce dětí volejbalový výcvik. Předpokládám, že tito žáci museli mít vybudovaný určitý základ volejbalových dovedností. Jestliže by takový výcvik trval pouze 20 týdnů a v každém týdnu by probíhaly 2 tréninkové jednotky o délce 60 min. (vzhledem k věku cvičence 13-15 let je obvyklá délka tréninkové jednotky 60-90 min.), trénoval by žák dohromady 2400 minut, což je více než trojnásobek času věnovaného volejbalu v českých základních školách (bez volejbalového zaměření).

Obrázek 17. Graf porovnávající vliv volejbalových zkušeností žáka (mimoškolních) na výsledek testování

Tím lze objasnit procentuální úspěšnost žáků školy II. v motorickém testu. Testovaných žáků, kteří podstoupili volejbalový výcvik, je v této škole více než 50%.

Vyhodnocení bodu č. 3 dotazníku

Celkem 48,8% českých žáků a 87,3% holandských žáků hraje volejbal v hodinách TV rádo nebo velmi rádo. Celkem **25,3% českých žáků** a 7,9% holandských žáků **hraje volejbal v hodinách školní tělesné výchovy nerado**. Jako jedny z hlavních faktorů, které mají vliv na to, zda žák hraje volejbal v hodinách školní tělesné výchovy s oblibou či nikoliv, jsem si určil vhodnost zařízení tělocvičny a „kvalitu“ pedagoga vyučujícího tělesnou výchovu. Všeobecnými faktory mohou být např. psychické, fyzické (zdravotní), např. žák nemá obecně rád vyučovací předmět tělesnou výchovu, žák z určitých důvodů nesnáší učitele tělesné výchovy apod. Na takové faktory v této diplomové práci nebyl brán zřetel. Níže uvedený obrázek 18 porovnává závislost procentuální žákovy oblíbenosti hraní volejbalu ve školní tělesné výchově na volejbalových zkušenostech pedagoga. Absolutně

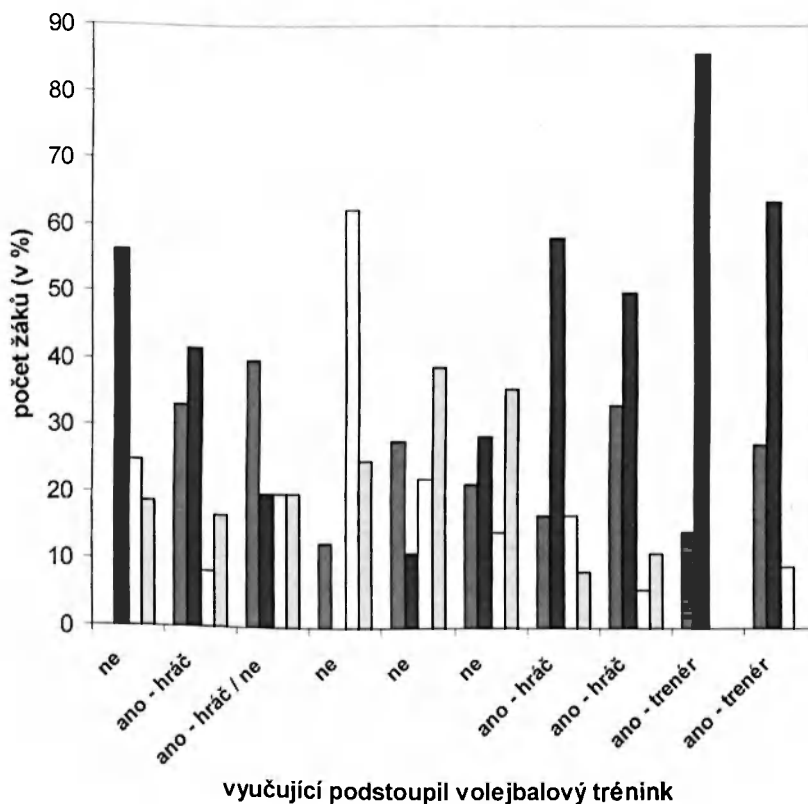
pozitivně odpověděli chlapci školy VI. (14,3% chlapců hraje velmi rádo a zbylých 85,7% hraje rádo volejbal v TV), kde pedagog vyučující TV zároveň plní či plnil funkci trenéra volejbalu.

bod č.3	Volejbal hraji ve školní TV... (počet žáků v %)				zařízení tělocvičny je pro výuku volejbalu	vyučující podstoupil volej. trénink
	velmi rád	rád	nerád	Nevadí mi		
škola I. Chlapci	0,0	56,3	25,0	18,7	vhodné	ne
škola II. Chlapci	33,3	41,7	8,3	16,7	vhodné	ano – trenér
škola II. Dívky	40,0	20,0	20,0	20,0	vhodné	ano – trenér / ne
škola III. Chlapci	12,5	0,0	62,5	25,0	nevhodné	ne
škola III. Dívky	27,8	11,1	22,2	38,9	nevhodné	ne
škola IV. Chlapci	21,4	28,6	14,3	35,7	vhodné	ne
škola V. Chlapci	16,7	58,3	16,7	8,3	vhodné	ano - hráč
škola V. Dívky	33,3	50,0	5,6	11,1	vhodné	ano - hráč
škola VI. Chlapci	14,3	85,7	0,0	0,0	vhodné	ano - trenér
škola VI. Dívky	27,3	63,6	9,1	0,0	vhodné	ano - trenér

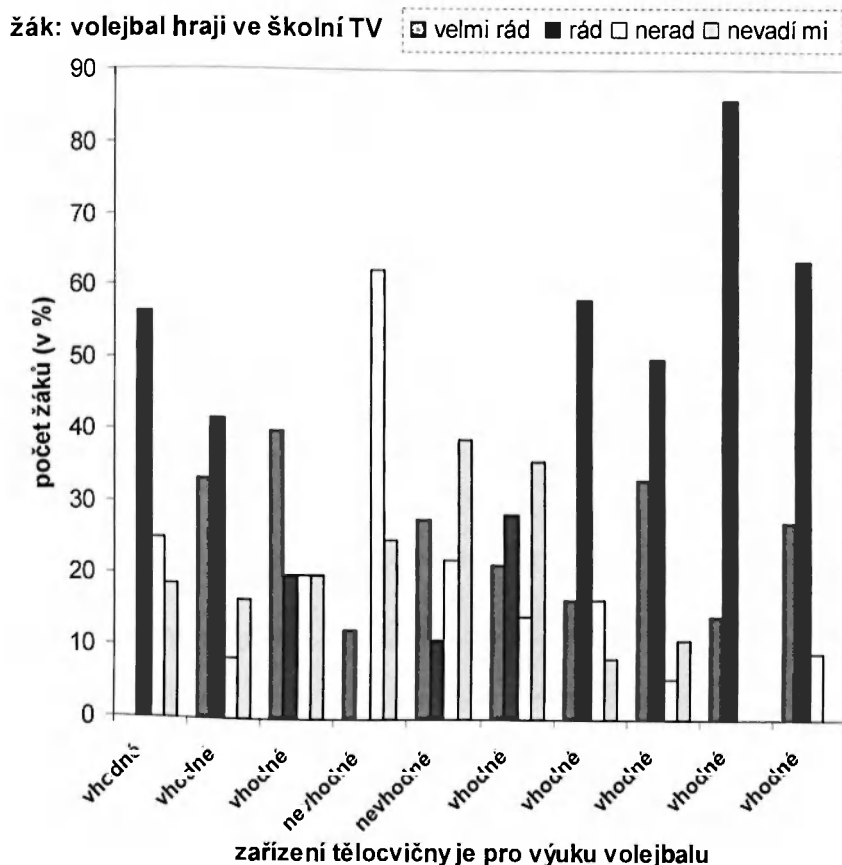
Tabulka 11. Procentuální obliba hraní volejbalu v hodinách školní tělesné výchovy v závislosti na vhodné tělocvičně a volejbalových zkušenostech učitele

žák: volejbal hraji ve školní TV

■ velmi rád ■ rád □ nerád □ nevádí mi

Obrázek 18. Graf závislosti obliby hraní volejbalu v školní tělesné výchově na učitelových volejbalových zkušenostech

Obrázek 19. Graf závislosti oblíbenosti hraní volejbalu ve školní tělesné výchově na zařízení tělocvičny

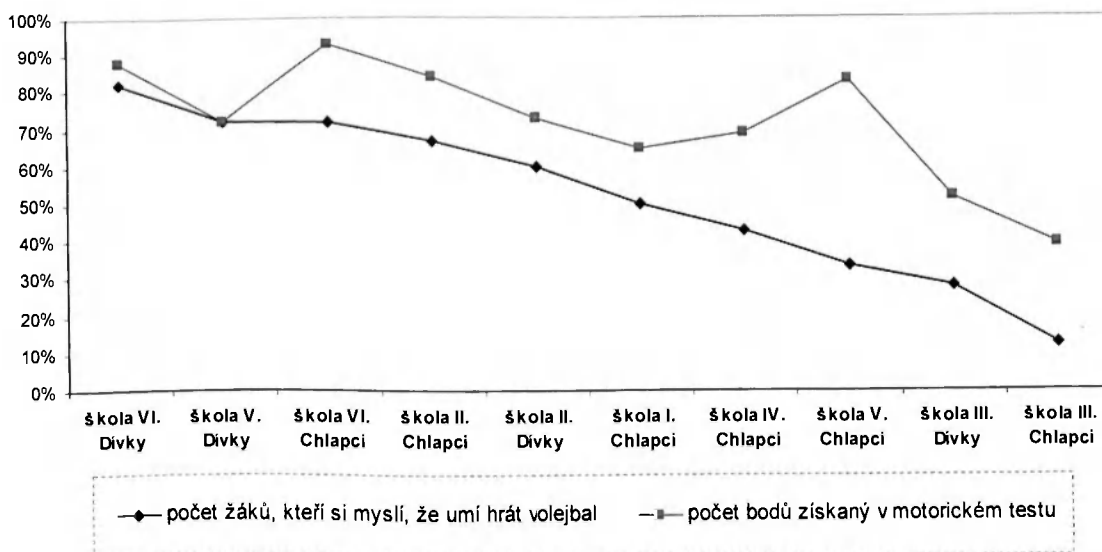
Vyhodnocení bodu č. 4 dotazníku

Otázka zní: „Umím hrát volejbal?“

V průměru 43,3% českých žáků a 64,7% žáků holandských si myslí, že umí hrát volejbal.

bod č.4	umím hrát volejbal? (počet žáků v %)		počet bodů získaný v testování žáků
	ano	ne	
1 škola VI. Dívky	81,82%	18,18%	88%
2 škola V. Dívky	72,22%	27,78%	72%
3 škola VI. Chlapci	71,43%	28,57%	93%
4 škola II. Chlapci	66,67%	33,33%	84%
5 škola II. Dívky	60,00%	40,00%	73%
6 škola I. Chlapci	50,00%	50,00%	65%
7 škola IV. Chlapci	42,86%	57,14%	69%
8 škola V. Chlapci	33,33%	66,67%	83%
9 škola III. Dívky	27,78%	72,22%	52%
10 škola III. Chlapci	12,50%	87,50%	39%
průměr	51,86%	48,14%	72%

Tabulka 12. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 4 dotazníku

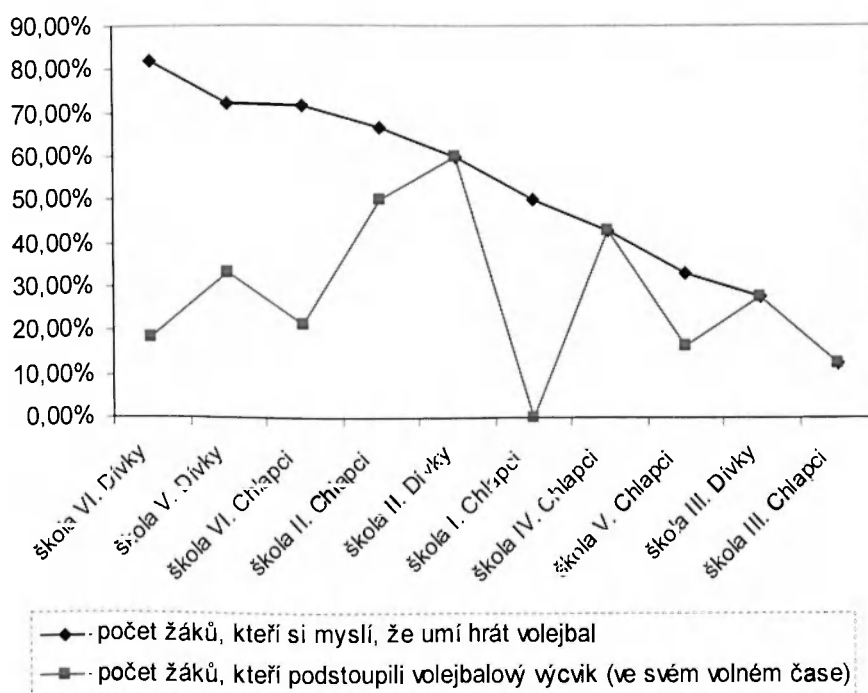

Obrázek 20. Graf porovnávající mínění žáků a bodový zisk v testování

Velmi zajímavé je porovnání počtu odpovědí na body č. 4 a č. 2 dotazníku. To zobrazuje tabulka 13 a obrázek 21. Počet žáků, kteří si myslí, že umí hrát volejbal, je u některých škol shodný s počtem žáků, kteří podstoupili nějaký volejbalový výcvik.

bod č.4		umím hrát volejbal?		žák podstoupil volejbalový výcvik	
		ano	ne	ano	ne
1	škola VI. Dívky	81,82%	18,18%	18,18%	81,82%
2	škola V. Dívky	72,22%	27,78%	33,33%	66,67%
3	škola VI. Chlapci	71,43%	28,57%	21,43%	78,57%
4	škola II. Chlapci	66,67%	33,33%	50,00%	50,00%
5	škola II. Dívky	60,00%	40,00%	60,00%	40,00%
6	škola I. Chlapci	50,00%	50,00%	0,00%	100,00%
7	škola IV. Chlapci	42,86%	57,14%	42,86%	57,14%
8	škola V. Chlapci	33,33%	66,67%	16,67%	83,33%
9	škola III. Dívky	27,78%	72,22%	27,78%	72,22%
10	škola III. Chlapci	12,50%	87,50%	12,50%	87,50%
průměr		51,86%	48,14%	28,28%	71,73%

Tabulka 13. Porovnání počtu odpovědí na body č. 4 a č. 2 dotazníku

Obrázek 21. Graf závislosti žákova mínění na jeho volejbalových zkušenostech

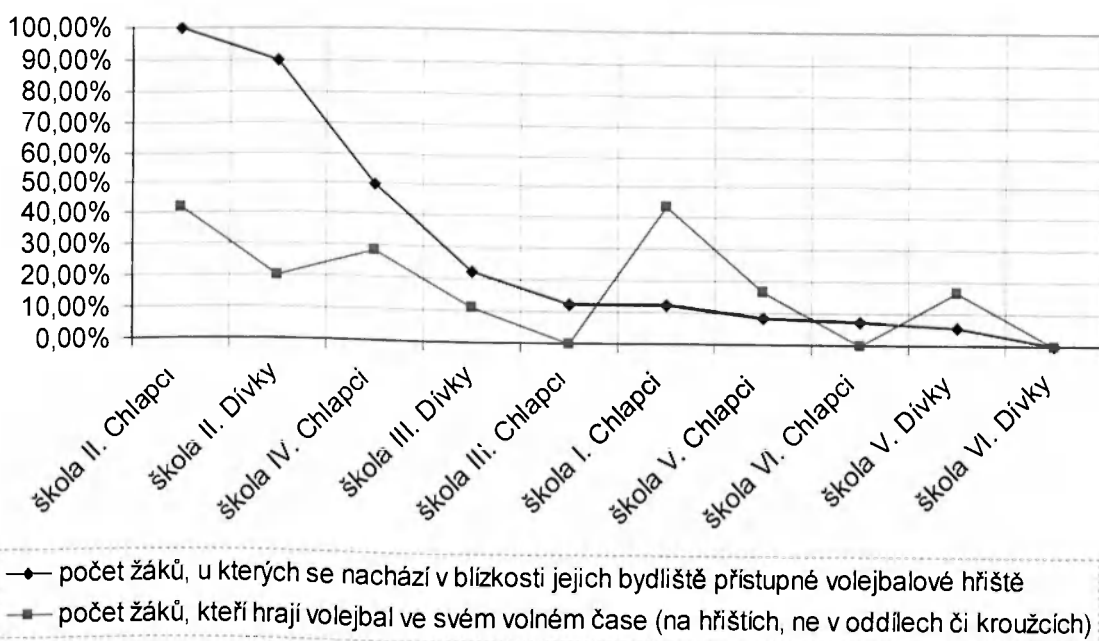
Počet žáků, kteří si myslí, že umí hrát volejbal, je buď vyšší, než počet žáků, kteří podstoupili nějaký volejbalový výcvik, nebo se tyto dva počty žáků sobě rovnají

Vyhodnocení bodu č. 5 dotazníku

Otázka tohoto bodu ukázala velké rozdíly. U 47,9% českých žáků a pouhých 5,3% žáků holandských se v blízkosti jejich bydliště nachází volejbalové hřiště. Tuto statistiku zvyšují žáci školy II., pouhých 5% žáků této školy nemá v blízkosti svého bydliště přístupné volejbalové hřiště. (viz tabulka 14)

bod č. 5	v blízkosti žákova bydliště se nachází volejbalové hřiště		počet žáků hrajících volejbal ve svém volném čase (ne v oddíle)
	ano	ne	
škola II. Chlapci	100,00%	0,00%	41,66%
škola II. Dívky	90,00%	10,00%	20,00%
škola IV. Chlapci	50,00%	50,00%	28,57%
škola III. Dívky	22,22%	77,78%	11,11%
škola III. Chlapci	12,50%	87,50%	0,00%
škola I. Chlapci	12,50%	87,50%	43,75%
škola V. Chlapci	8,33%	91,67%	16,67%
škola VI. Chlapci	7,14%	92,86%	0,00%
škola V. Dívky	5,56%	94,44%	16,67%
škola VI. Dívky	0,00%	100,00%	0,00%
Průměr	30,83%	69,18%	17,84%

Tabulka 14. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 5 dotazníku

Obrázek 22. Graf porovnávající odpovědi z bodu č. 1 a bodu č. 5 dotazníku

6. 4. Vyhodnocení dotazníku – část druhá

Druhá část dotazníku (body 6. – 9.) slouží k zjištění žakových znalostí oficiálních pravidel volejbalu. V tabulkách je počet odpovědí uveden procentuálně, správné odpovědi zvýrazněny tučným písmem a školy jsou seřazeny dle počtu úspěšných odpovědí sestupně.

Vyhodnocení bodu č. 6 dotazníku

První otázka týkající se pravidel se týká počtu doteků hráčů jednoho týmu za sebou. Snad nejelementárnější pravidlo, které se pravděpodobně nikdy nemění při úpravě pravidel.

bod č. 6		a	b	c	d	neodpovědělo
1	škola II. Dívky	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
2	škola V. Dívky	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
3	škola VI. Chlapci	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
4	škola I. Chlapci	0,00%	0,00%	93,75%	6,25%	0,00%
5	škola IV. Chlapci	7,14%	0,00%	92,86%	0,00%	0,00%
6	škola II. Chlapci	8,33%	0,00%	91,67%	0,00%	0,00%
7	škola V. Chlapci	0,00%	0,00%	91,67%	8,33%	0,00%
8	škola VI. Dívky	0,00%	9,09%	90,91%	0,00%	0,00%
9	škola III. Dívky	0,00%	0,00%	88,89%	11,11%	0,00%
10	škola III. Chlapci	12,50%	0	50,00%	12,50%	25,00%
průměr		2,80%	0,91%	89,98%	3,82%	3,13%

Tabulka 15. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 6 dotazníku

Z českých škol odpovědělo správně 86,2% žáků. Myslím si, že je to číslo poměrně nízké, vzhledem k pravidlu, které je pro volejbal typické. V Nizozemí odpovědělo správně 95,65% žáků.

Vyhodnocení bodu č. 7 dotazníku

Na otázku bodu č. 7 označilo správnou odpověď 33,7% českých žáků a 90,9% žáků holandských. Většina žáků označila správně odpověď c, která opravdu platná je. Nicméně bylo zmíněno, že některé odpovědi mohou mít více správných odpovědí. Obě správné odpovědi označila pouze 1 dívka z české školy. Předpokládám, že toto pravidlo bude dělat žákům největší problém.

7. hráči jednoho týmu se točí

a) po získání podání od soupeře

b) po svém zkaženém podání

c) po zkaženém podání soupeře

správná odpověď : a, c

bod č. 7		a	b	c	neodpovědělo
1	škola VI. Dívky	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2	škola V. Dívky	94,44%	5,56%	0,00%	0,00%
3	škola VI. Chlapci	85,71%	7,15%	7,15%	0,00%
4	škola V. Chlapci	83,33%	16,67%	0,00%	0,00%
5	škola III. Chlapci	50,00%	0,00%	25,00%	25,00%
6	škola IV. Chlapci	42,86%	14,28%	42,86%	0,00%
7	škola I. Chlapci	37,50%	6,25%	56,25%	0,00%
8	škola II. Dívky	30,00%	0,00%	70,00%	0,00%
9	škola II. Chlapci	25,00%	0,00%	75,00%	0,00%
10	škola III. Dívky	16,67%	44,44%	27,78%	11,11%
průměr		56,55%	9,44%	30,40%	3,61%

Tabulka 16. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 7 dotazníku

Vyhodnocení bodu č. 8 dotazníku

Správně odpovědělo 68,% českých žáků a 39,9% holandských žáků. Takový počet se mi zdá abnormálně nízký.

bod č. 8		a	b	C	neodpovědělo
1	škola II. Chlapci	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
2	škola III. Chlapci	12,50%	75,00%	0,00%	12,50%
3	škola II. Dívky	0,00%	70,00%	30,00%	0,00%
4	škola I. Chlapci	18,75%	68,75%	12,50%	0,00%
5	škola VI. Dívky	45,45%	54,55%	0,00%	0,00%
6	škola IV. Chlapci	21,43%	50,00%	28,57%	0,00%
7	škola V. Chlapci	50,00%	50,00%	0,00%	0,00%
8	škola III. Dívky	38,90%	44,44%	16,66%	0,00%
9	škola V. Dívky	61,11%	33,33%	5,56%	0,00%
10	škola VI. Chlapci	78,57%	21,43%	0,00%	0,00%
průměr		32,67%	56,75%	9,33%	1,25%

Tabulka 17. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 8 dotazníku

Jelikož toto elementární pravidlo je platné velmi dlouho, musí ovlivňovat žákovo mínění změna pravidel v tělesné výchově, kdy učitelé povolují podání si opravit. Jelikož žák může mít tyto situace fixovány v paměti pevněji než zmínku učitele o oficiálním pravidle, pravděpodobně také označí špatnou odpověď. Kvůli této otázce jsem znovu zkontaktoval učitele tělesné výchovy ze školy VI a ten mi potvrdil, že pravidlo o podání upravují z jednoho pokusu na dva.

Vyhodnocení bodu č. 9 dotazníku

Správnou odpověď označilo 53,44% českých žáků a 55,6% holandských žáků. Počet odpovědí je velice nízký, přibližně každý druhý žák odpověděl správně. Pravidlo o počtu bodů, které družstvo musí získat, aby vyhrálo, se často upravuje. Zejména ve školách, kde není dostatek času pro delší hru.

bod č. 9		A	b	c	D	neodpovědělo
1	škola II. Dívky	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2	škola II. Chlapci	75,00%	25,00%	0,00%	0,00%	0,00%
3	škola V. Dívky	66,67%	11,11%	16,66%	5,56%	0,00%
4	škola V. Chlapci	58,33%	0,00%	41,67%	0,00%	0,00%
5	škola VI. Dívky	54,55%	0,00%	27,27%	18,18%	0,00%
6	škola I. Chlapci	50,00%	31,25%	12,50%	6,25%	0,00%
7	škola IV. Chlapci	42,86%	50,00%	0,00%	7,14%	0,00%
8	škola VI. Chlapci	42,86%	7,14%	50,00%	0,00%	0,00%
9	škola III. Dívky	27,78%	49,99%	11,11%	5,56%	5,56%
10	škola III. Chlapci	25,00%	0,00%	12,50%	37,50%	25,00%
průměr		54,31%	17,45%	17,17%	8,02%	3,06%

Tabulka 18. Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 9 dotazníku

Souhrnné vyhodnocení bodů č. 6 – 9

Nejvyšší počet správně označených odpovědí z bodů č. 6 – 9 získaly dívky ze školy II. společně s dívkami školy VI., a to 75%. (viz. tabulka 18) Naopak nejméně správných odpovědí označily dívky školy III., bylo to celkem 44,45%. Nejvíce správných odpovědí označili žáci v bodu č. 6. Ve zbylých bodech č. 7, č. 8, č. 9 označili žáci v průměru 55% správných odpovědí.

znalosti oficiálních pravidel volejbalu		správné odpovědi žáků (počet žáků v %)				
		bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9	průměr
1	<i>škola II. Dívky</i>	100,00%	30,00%	70,00%	100,00%	75,00%
1	<i>škola VI. Dívky</i>	90,91%	100,00%	54,55%	54,55%	75,00%
3	<i>škola V. Dívky</i>	100,00%	94,44%	33,33%	66,67%	73,61%
4	<i>škola II. Chlapci</i>	91,67%	25,00%	100,00%	75,00%	72,92%
5	<i>škola V. Chlapci</i>	91,67%	83,33%	50,00%	58,33%	70,83%
6	<i>škola VI. Chlapci</i>	100,00%	85,71%	21,43%	42,86%	62,50%
6	<i>škola I. Chlapci</i>	93,75%	37,50%	68,75%	50,00%	62,50%
8	<i>škola IV. Chlapci</i>	92,86%	42,85%	50,00%	42,86%	57,14%
9	<i>škola III. Chlapci</i>	50,00%	50,00%	75,00%	25,00%	50,00%
10	<i>škola III. Dívky</i>	88,89%	16,67%	44,44%	27,78%	44,45%

Tabulka 19. Přehled počtu správně označených odpovědí z bodů č. 6 -9

Počet správně označených odpovědí (dohromady z bodů č. 6 – 9 dotazníku) na českých školách je 60,34% a holandských školách 70,49%, což je výsledná informace pro odpověď na hypotézu č. 5. Z toho vyplývá, že 39,7% českých žáků a 29,5% žáků holandských nezná základní pravidla volejbalu nebo jim nerozumí.

	správné odpovědi z bodů č. 6-9, znalosti pravidel	počet žáků, kteří podstoupili volejbalový výcvik	počet žáků, kteří nehrají rádi volejbal v TV	vyučující podstoupil volejbalový trénink
<i>škola II. Dívky</i>	75,00%	60,00%	20,00%	ano - trenér / ne
<i>škola VI. Dívky</i>	75,00%	18,18%	9,10%	ano - trenér
<i>škola V. Dívky</i>	73,61%	33,33%	5,60%	ano - hráč
<i>škola II. Chlapci</i>	72,92%	50,00%	8,30%	ano - trenér
<i>škola V. Chlapci</i>	70,83%	16,67%	16,70%	ano - hráč
<i>škola VI. Chlapci</i>	62,50%	21,43%	0,00%	ano - trenér
<i>škola I. Chlapci</i>	62,50%	0,00%	25,00%	ne
<i>škola IV. Chlapci</i>	57,14%	42,86%	14,30%	ne
<i>škola III. Chlapci</i>	50,00%	12,50%	62,50%	ne
<i>škola III. Dívky</i>	44,45%	27,78%	22,20%	ne
průměr	64,40%	28,28%	18,37%	

Tabulka 20. Porovnání počtu správných odpovědí z dotazníku s jinými body dotazníku

Z tabulky 20 vycházejí dvě skutečnosti. První je ta, že **žáci, které vyučuje učitel bez volejbalových zkušeností, znají pravidla volejbalu méně, než žáci, které vyučoval učitel s volejbalovými zkušenostmi.** Je to škola I., škola III. a škola IV. Neméně zajímavé je, že počet žáků, kteří hrají volejbal ve školní TV neradi, je na škole I. a škole III. vyšší než 20%.

6. 5. Vyhodnocení rozhovoru

V následujících třech podkapitolách se nachází vyhodnocení odpovědí učitelů z rozhovoru. Význam těchto odpovědí není homogenní, protože každá odpověď slouží k jinému účelu této diplomové práce.

Vyhodnocení otázky č. 1 rozhovoru

Přesné znění otázky :

„Závisí počet vyučovacích jednotek věnovaných výuce volejbalu na nějakém faktoru?“

Všichni tázaní učitelé odpověděli téměř shodně. Jako nejdůležitější označili dva faktory :

- zájem žáků o výuku volejbalu v hodinách TV,

- vhodné prostory a materiální zajištění pomůcek k výuce volejbalu.

Čím větší je zájem žáků o výuku volejbalu v hodinách tělesné výchovy, tím více vyučovacích hodin je výuce volejbalu věnováno. Počet těchto hodin nemůže být velký, protože by došlo k omezení výuky jiných sportovních odvětví a hlavně k nedodržení dosavadních vzdělávacích programů. Pokud žáci o výuku volejbalu v hodinách tělesné výchovy zájem nemají, učitel nemůže volejbal úplně vyřadit z výuky, protože by stál proti dosavadním vzdělávacím programům. Počet hodin sníží.

Materiální zařízení školy, které je vhodné pro výuku volejbalu, už v dnešní době velký problém nepředstavuje. Přesto se s materiálními problémy setkáme, např. když není na škole dostatek volejbalových míčů (alespoň 1 pro dvojici žáků), tělocvična nebo hřiště svými rozměry není vhodná pro výuku či hru volejbalu, atd.

Hlavním faktorem ovlivňujícím počet hodin věnovaných výuce volejbalu je zájem žáků o výuku volejbalu v hodinách školní tělesné výchovy.

Vyhodnocení otázky č. 2 rozhovoru

Odpověď na druhou otázku je informací důležitou pro porovnání úspěchů žáků v testování volejbalových dovedností. Přesné znění otázky :

Podstoupil/a jste nějaký volejbalový výcvik? Věnujete se volejbalu v jinak než hraním?

otázka č. 2	odpověď vyučujícího
škola I. Chlapci	ne
škola II. Chlapci	ano - trenér
škola II. Dívky	ano - trenér / ne
škola III. Chlapci	ne
škola III. Dívky	ne
škola IV. Chlapci	ne
škola V. Chlapci	ano - hráč
škola V. Dívky	
škola VI. Chlapci	ano - trenér
škola VI. Dívky	

Tabulka 21. Odpovědi vyučujících na otázku č. 2

Jejich odpovědi jsem upravil na tři výsledné:

- *ne* (učitel podstoupil kurzy volejbalu při studiu na vysoké škole, ale nikdy nebyl členem žádného oddílu či klubu),
- *ano – hráč* (učitel hrál volejbal v klubu či oddíle minimálně 1 rok),
- *ano – trenér* (učitel hrál volejbal závodně a poté se věnoval trenérské činnosti anebo se stále trénování věnuje).

Ve výše uvedené tabulce najdeme u vyučujícího dívek školy II. odpověď *ano – trenér / ne*. V tomto případě vyučovali tělesnou výchovu dva pedagogové, přičemž první pedagog byl volejbalový trenér, druhý neměl volejbalové zkušenosti.

Vyhodnocení otázky č. 3 rozhovoru

Myslíte si, že si žáci vybudují základy volejbalových dovedností během školní docházky za stávajících podmínek (časových, materiálních, atd.)?

otázka č. 3	odpověď vyučujícího
Škola I. Chlapci	Ne
Škola II. Chlapci	Ne
Škola II. Dívky	Ne
Škola III. Chlapci	Ne
Škola III. Dívky	Ne
Škola IV. Chlapci	Ano
Škola V. Chlapci	Ano
Škola V. Dívky	
Škola VI. Chlapci	Ano
Škola VI. Dívky	

Tabulka 22. Odpovědi vyučujících na otázku č. 3

Z celkem šesti českých učitelů, kteří odpovídali na tuto otázku, odpověděl pouze jeden kladně. Oproti tomu oba učitelé z Nizozemí odpověděli kladně. Není se čemu divit, pokud jejich žáci mají minimálně dvojnásobek vyučovacích hodin věnovaných výuce volejbalu než žáci českých škol.

Zásadním problémem je určení úrovně dovedností. *Pokud nebudeme náročni na úroveň, tak asi u poloviny žáků k vybudování volejbalových dovedností dojde, určitě by se to dalo zlepšit většími počty vyučovacích hodin. Základní škola není školou specializovanou, ale měla by žákovi opravdu ukázat všeobecný základ, z kterého si vybere, pokud bude chtít nějakou disciplínu, a té se může věnovat ve svém volném čase.* Takto doplnili vyučující odpověď na otázku č. 3.

Z tabulky 22 vyplývá, že dle učitelů tělesné výchovy v Nizozemí jsou tamní podmínky pro výuku volejbalu vhodné. Dle pěti z šesti tazáných učitelů tělesné výchovy v České republice podmínky pro výuku volejbalu nejsou vhodné. **Hlavním nedostatkem** označili učitelé **malé množství času pro výuku**. Oproti kolegům z Nizozemí mají čeští učitelé na výuku tělesné výchovy až o **30 min. na jednu vyučovací hodinu méně**.

7 DISKUSE

V provádění úkolu motorického testování, které je velmi důležitým podkladem této diplomové práce, jsem narazil na velmi odlišné vzorky žáků. K podstoupení motorických testů bylo osloveno více než deset základních škol (včetně víceletých gymnázií), některé však odmítly účast z důvodů fyzických např. rekonstrukce tělocvičny, nemoc učitele... a z důvodů jiných, neznámých. Přesto jsem velmi rád, že zúčastněné školy realizaci testů podstoupily. V Nizozemí jsem navštívil celkem tři školy, které navštěvují žáci ve věku 15 let, ale pouze dvě školy účast na výzkumu akceptovaly.

Hypotéza č.1: „*Žáci (testované osoby) třídy, ve které učitel věnuje více vyučovacích jednotek výuce volejbalu oproti jiným třídám, disponují lépe vybudovanými volejbalovými motorickými dovednostmi než žáci tříd, kde bylo věnováno výuce volejbalu méně času.*“, **se potvrdila.** Z obrázků č.15 a č. 16 (str.50, 51) lze vyčíst, že **platí jistý vztah mezi hodnotou času výuky volejbalu a výsledkem této výuky – úrovní dovedností. Čím více hodin výuky volejbalu žáci podstoupí, tím vyšší je úroveň naučených volejbalových dovedností.** Otázkou zůstává, jaký počet vyučovacích jednotek je vhodný. Autoři uvádí [8, str. 92], že pro 5-6. ročník je zařazován souvislý blok 12 vyučovacích hodin v lednu a únoru. Taktéž dalších 12 hodin pro 7-8. ročník. To činí dohromady 24 vyučovacích hodin na celém druhém stupni ZŠ. V navštívených školách se bohužel součet hodin výuky na druhém stupni ZŠ nerovná ani dvaceti. Charakter volejbalu a náročnost na herní dovednosti je příčinou toho, že učitel by měl začít nácvik na mnohem nižší úrovni, než u většiny sportovních her (fotbal, florbal, basketbal).

Hypotéza č. 2: „*Ve škole, ve které tělocvična a příslušné materiální vybavení není vhodné pro výuku či hru volejbalu, hrají v hodinách TV volejbal žáci více neradi, než ve škole s vhodnějším vybavením.*“, **se potvrdila.** Dle grafu na obrázku 19 (str. 56) a tabulky 11 (str. 55) hraje volejbal nerado 62,5% chlapců a 22,2% dívek ze školy III., což činí v průměru 42,35% žáků. Tato škola jako jediná z navštívených nemá vyhovující prostory k výuce volejbalu (viz. tabulka 1, str. 44) Pouze školy v Nizozemí (při srovnání navštívených škol) se mohou pochlubit většími rozměry tělocvičen. Je to pravděpodobně dáno tím, že patří do vyššího stupně vzdělávání (jelikož tyto školy navštěvují žáci či studenti ve věku 12-17 let). Žáci těchto škol hrají volejbal v hodinách tělesné výchovy raději než žáci českých základních škol. Myslím si, že nízký strop a malé rozměry plochy hřiště nemotivují žáky k hraní a nevyvolávají příjemný pocit, spíše naopak, vyvolávají

pocit stísněnosti. Bohužel mě nenapadlo si tuto zkušenost ověřit u žáků, kteří testování podstoupili, zařazením vhodné otázky do dotazníku.

Hypotéza ě. 3: „*Žáci (testované osoby) třídy, ve které vyučuje TV učitel, který podstoupil volejbalový trénink (tzn. hrál či hraje volejbal aktivně – závodně nebo se věnuje či věnoval trenérství volejbalu), disponují lépe vybudovanými volejbalovými dovednostmi oproti žákům vedeným vyučujícím bez tréninkových volejbalových zkušeností.*“ **byla potvrzena** výsledky porovnání z kapitoly 6.3., obrázek 18 (str. 55). Dle zkušeností a reflexí z tréninkového procesu má možnost vyučující lépe vysvětlit a předvést u sebe již zautomatizované volejbalové dovednosti, techniku provedení, zná lépe problematiku správného provedení pohybu, pomocná cvičení k zlepšení techniky, metodiku nácviku a tím by měly být jeho rady přesnější a účelnější. Nechci v žádném případě říci, že každý učitel, který nehrál volejbal závodně nemůže odborně vést výuku volejbalu, ale v praktické části se potvrdilo, že **efektivnější výuky dosáhli učitelé s volejbalovými zkušenostmi, a to jak z hlediska praktického (úrovní volejbalových dovedností), tak i teoretického (znalosti pravidel).**

Hypotéza ě. 4“ „*Volejbal hraje v hodinách TV nerado méně než 20% žáků.*“ **se nepotvrdila** dle výsledků z kapitoly 6.3, tabulky 11 (str. 55). **Volejbal hraje v hodinách školní tělesné výchovy nerado v průměru 25,3% českých žáků.** Výsledek této hypotézy velice ovlivnily odpovědi chlapců ze školy III., kde jich volejbal hraje nerado až 62,5%. Je to téměř o 40% více žáků než na jiných školách. Je velice pravděpodobné, že podobný vztah k výuce volejbalu v hodinách tělesné výchovy mají žáci na jiných školách. Naopak žáci z Nizozemí si výuku volejbalu oblíbili mnohem více. **Pouze 7,9% testovaných holandských žáků hraje volejbal v hodinách školní tělesné výchovy nerado.** Jako motivace dle výsledků praktické části mohou sloužit dobré volejbalové zařízení tělocvičny, učitel s volejbalovými zkušenostmi, delší vyučovací jednotky a větší počet vyučovacích jednotek věnovaných výuce volejbalu. Vzhledem k tomu, že do výzkumu byly zahrnuty pouze dvě holandské školy, nelze vyloučit, že kdyby byl jejich počet vyšší, změnilo by to závrtně výsledky výzkumu. Myslím si, že v dotazníku se měla objevit otázka ptající se zájem žáka o volejbal, když se toto učivo začalo v hodinách školní tělesné výchovy probírat. Zda se tento zájem změnil, apod.

Hypotéza č. 5: „*Předpokládám, že méně než 30% žáků (testovaných) nezná základní oficiální pravidla volejbalu nebo jim nerozumí.*“ **se nepotvrdila** dle výsledků z kapitoly 6.4 (str. 62). Celkem **39.7% testovaných českých žáků nezná základní volejbalová pravidla**. Je to způsobeno hlavně úpravou pravidel při hře volejbalu v hodinách školní tělesné výchovy, kdy jsou bodová kritéria vítězných setů nižší než oficiální. Nepředpokládal jsem, že více než 20% žáků nebude znát počet pokusů povolených pro podání. Asi 50% holandských žáků označilo, že pokusy pro podání jsou dva. Po konzultaci s učitelem jsem se dozvěděl, že opravdu při hře v předmětu školní tělesná výchova pravidlo o upravují mění, aby žáci, kteří udělali chybu při servisu a jsou si té chyby vědomi, mohli chybu alespoň částečně odstranit. Zjistil jsem, že bod č.7 dotazníku dělал českým žákům velké problémy. Správné možnosti z možností nabídnutých byly dvě. Čeští žáci označovali srozumitelnější a ze hry ve školní TV velmi známou situaci, kdy po zkaženém podání soupeře se hráči týmu točí. Pokládám tedy za svou chybu, že možnosti byly správné dvě, i když možnost vícera správných odpovědí byla žákům před vyplňováním dotazníků oznámena. Mnohem více správných odpovědí označili žáci z Nizozemí. Dovedu si to vysvětlit pouze důslednějším výkladem pravidel a snad menší složitostí holandského jazyka. Jde pouze o mou spekulaci, jelikož překlad dotazníku se vytvářel z českého jazyka do anglického a poté do holandského.

Domnívám se, že pro výzkum této diplomové práce **je vytvořený nestandardizovaný motorický test validní**. Škálování je naprosto přesně vymezeno možným počtem bodů a porovnáváním mezi účastníky v testu. Připouštím, že reliabilita motorického testu může být ovlivněna nepravdivými údaji, které testovaní úmyslně zaměnili, z jakéhokoliv důvodu. Předpokládám tedy, že výsledky testování mohou být ve skutečnosti o něco nižší. Z hlediska ekonomiky času jsem nenašel jiný systém, jak testování provést. Použitý motorický test neukazuje, zda hráč zvládne zapojení se do hry volejbalu, ale zda má vybudovaný určitý základ volejbalových dovedností, který ve hře může ještě rozvinout.

K přesnějším poznatkům efektivity vyučování by bylo vhodnější motorický test provést u stejného vzorku žáků na konci každého školního roku, kdy byl volejbal vyučován.

Faktory ovlivňující oblibu žáků hrát v hodinách tělesné výchovy nelze dle mého názoru jednoznačně vymezit a oddělit, za daných podmínek k motorickému testování

a náslechům v hodinách školní tělesné výchovy. Téměř ideální by bylo mít identické vzorky žáků, shodnou časovou dotaci k výuce volejbalu. To je samozřejmě nereálné.

Jelikož se výzkumu zúčastnilo řádově 100 žáků, jsem si vědom toho, že výsledky výzkumu v této diplomové práci nejsou dostatečně směrodatné, čehož by se dosáhlo při širší účasti škol.

Myslím si, že velmi důležitou roli ve vyučovacím procesu hrají jednotlivé vyučovací hodiny. Původně jsem chtěl problematiku vyučování volejbalu do diplomové práce zařadit, ale po vykreslování tématu s tvorbou tématických plánů jsem od toho upustil. Stejně tak jsem chtěl zapojit do motorického testu patnáctileté sportovce z volejbalových klubů, ale organizačně jsem to nezvládl. Myslím si, že by tito volejbalisti a volejbalistky uspěli se 95-100% úspěšností.

8 DOPORUČENÍ K TVORBĚ TÉMATICKÉHO PLÁNU VÝUKY VOLEJBALU VE ŠKOLNÍ TĚLESNÉ VÝCHOVĚ

Vytvoření této kapitoly je splněním hlavního cíle této diplomové práce. Jak již bylo zmíněno, volejbal nebude mít stejně jako ostatní sportovní hry pevné místo ve školní tělesné výchově. Škola si může vybrat minimálně dvě sportovní hry, kterým se bude ve školní tělesné výchově vyučovat. Na každé škole to mohou být jiné sportovní hry, ale také jiný počet. V Rámcovém vzdělávacím programu nejsou uvedeny cíle a učivo ohledně výuky volejbalu, jak tomu je ve vzdělávacích programech Základní škola a Občanská škola. V níže uvedeném textu se nachází doporučení k tvorbě tematického plánu pro výuku volejbalu ve školní tělesné výchově a pod ním výklad k souboru doporučení.

1. Doporučuji volejbal do tematického plánu školní tělesné výchovy nezařadit, pokud jsou materiální podmínky školy pro výuku volejbalu nevhodné. Tyto nevhodné podmínky doporučuji odstranit, pokud je to možné.
2. Doporučuji začít s výukou volejbalu na druhém stupni základní školy od 6. ročníku.
3. Doporučuji věnovat výuce volejbalu 24 vyučovacích hodin, nejméně však 20 vyučovacích hodin, zvláště tehdy, když žáci projeví zájem o výuku volejbalu ve školní tělesné výchově.
4. Učitelům tělesné výchovy, kteří nemají s volejbalovým tréninkovým procesem zkušenosti, doporučuji použít tematické plány pro výuku volejbalu z publikace KAPLAN, O., BUCHTEL, J., ZOULA, V. *Didaktika volejbalu ve školní tělesné výchově*. Praha: SPN 1989.
5. Pro efektivnější výuku volejbalu doporučuji používat při výuce volejbalu síť nataženou po délce tělocvičny (tzv. dlouhou síť). Pokud škola takovou síť nemá, doporučuji, aby takovou síť obstarala.
6. Doporučuji na začátku každé vyučovací hodiny věnované tělesné výchově zmínit základní pravidla volejbalu nebo žáky z těchto pravidel ústně prověřit.
7. Doporučuji při výuce volejbalu ve školní tělesné výchově upravovat oficiální pravidla volejbalu nejméně, jak je to možné. Pokud k úpravě pravidel dojde, doporučuji žáky o tom informovat a na rozdíl mezi upraveným a oficiálním pravidlem poukázat.

ad 1. Zařadit či nezařadit volejbal do tématického plánu výuky školní tělesné výchovy?

Člověk, který hraje volejbal rád, by pravděpodobně odpověděl – ano. Protikladně by pravděpodobně odpověděl člověk s negativním pohledem na volejbal.

Základním kritériem je materiální zázemí školy. Pokud škola nevlastní volejbalové míče, volejbalovou síť, dále např. nejsou k dispozici prostory vhodné pro výuku volejbalu, není velmi vhodné volejbal vyučovat, zvláště pokud není možné materiální situaci změnit či jinak kompenzovat. Je-li škola vybavena na jiné sportovní hry mnohem lépe, je efektivnější se ve školní tělesné výchově věnovat právě těmto sportovním hrám. Zkrátka řečeno, pokud jsou materiální podmínky školy pro výuku volejbalu vhodné, měl by být volejbal do tématického plánu tělesné výchovy na základní škole zahrnut a naopak. Prvním krokem by měla být snaha negativní materiální podmínky odstranit.

ad 2. V kterém ročníku začít vyučovat volejbal?

V dosavadním nejrozšířenějším vzdělávacím programu „Základní škola“ je doporučováno vyučovat volejbal až od sedmého ročníku základní školy. Myslím si, že je možné, ba i vhodné, volejbal vyučovat již od ročníku šestého. Ostatně děti odpovídající tomuto věku se věnují volejbalu aktivně v žákovské kategorii. Z hlediska vývoje motoriky lidského jedince není prokázáno, že by výuka volejbalu v šestém ročníku základní školy nebyla vhodná. Z charakteru této sportovní hry vychází i skutečnost, že učitel začíná nácvik volejbalu na mnohem nižší úrovni než u ostatních sportovních her. Z tohoto důvodu doporučuji začít s nácvikem v šestém ročníku základní školy. Je možné začít v 5. ročníku základní školy s výukou minivolejbalu. Tato sportovní hra může vybudovat užitečné základy a volejbalové dovednosti, které učitel na druhém stupni efektivně využije

ad 3. Kolik vyučovacích jednotek věnovat výuce volejbalu?

Ve škole, kde jsou materiální podmínky pro výuku volejbalu vhodné, se může vyučující setkat s odlišnými postoji žáků k oblíbě volejbalu ve školní tělesné výchově, či volejbalu vůbec. V dotazníku odpovědělo 25,3% žáků, že volejbal hraje ve školní tělesné výchově nerado. Odpovídali žáci, kteří navštěvují poslední ročník základní školy (ještě k tomu v červnu). Tito žáci prošli celou volejbalovou výukou na základní škole. Odlišný názor mohli mít, když se volejbal ve školní tělesné výchově začal probírat. Počet žáků, kteří nehrají rádi volejbal ve školní tělesné výchově, by mohl být nižší. Jestliže si učitel tělesné výchovy u žáků zjistí, že mají (většinový) zájem o výuku volejbalu, měl by

prizpůsobit (zvýšit) počet vyučovacích jednotek určených právě výuce volejbalu. Nejen tyto informace týkající se zájmu o volejbal, ale o jiných sportech, může získat z dotazníku, který pro žáky sestaví. Jestliže žáci budou mít velký zájem o většinu sportů, musí učitel najít optimální řešení (někdy snad kompromis), dle kterého bude sportovní hry v tématickém plánu dotovat. K tomuto řešení by měl být klíčový faktor - volejbalová zkušenost učitele. Pokud učitel tělesné výchovy podstoupil v minulosti volejbalový výcvik, či dokonce trénoval mládež ve volejbalovém klubu, měla by být jím vedená výuka volejbalu efektivnější (z časového hlediska), než výuka vedená učitelem, který takové zkušenosti z volejbalového tréninku nemá. Doporučuji věnovat výuce volejbalu 24 vyučovacích hodin (na druhém stupni základní školy), nejméně 20 vyučovacích hodin.

ad 4. Kde může čerpat učitel informace pro vytvoření tématických plánů pro výuku volejbalu?

Za velice vhodné považuji tématické plány navržené kolektivem autorů v publikaci Didaktika volejbalu ve školní tělesné výchově. [Kaplan, Buchtel, Zoula, 1988] A to hlavně proto, že obsahují podrobné přípravy na jednotlivé navazující vyučovací hodiny (celkem 24 vyučovacích hodin). Tyto tématické plány mohou být velmi cenné jako pomůcka zvláště pro učitele, kteří nemají s tréninkem volejbalu zkušenosti. Publikace navíc obsahuje informace týkající se techniky provedení HČJ a mnoho dalších užitečných rad.

ad 5. Jak zvýšit efektivitu výuky?

Jednou z nejefektivnějších pomůcek pro výuku volejbalu je síť natažená po délce tělocvičny (tzv. dlouhá síť). Ta vyučujícímu umožní lépe diferencovat a individualizovat přístup k žákům, vzhledem k jejich výkonnostní úrovni. Oproti síti natažené po šířce tělocvičny umožňuje síť natažená po délce vytvořit více imaginárních hracích ploch, které odpovídají hře např. 3 na 3 nebo 4 na 4 hráče. Při vyšším počtu žáků v hodinách tělesné výchovy (20 a více) je využití této pomůcky velmi žádoucí. Dá se takto vytvořit např. 3-4 hrací plochy pro skupinky, kdy v jedné hrají 3-4 žáci. Tím se dosáhne častějšímu doteku míče u všech hráčů.

ad 6. Výklad pravidel volejbalu

Povinností učitele je u vyučované sportovní hry vyložit pravidla hry. Pravidla hru charakterizují a vymezují. Občas se stává, že oficiální pravidla hry není možné ve výuce prakticky dodržet a to nejen u volejbalu (např. fotbal, zmenšení hrací plochy, nepíská se

ofsajd, atd.). Doporučuji při každé hodině školní tělesné výchovy věnované volejbalu žáky ústně prověřit ze základních pravidel volejbalu, např. když jsou žáci nastoupeni na začátku hodiny. Špatné odpovědi samozřejmě hned opravit.

ad 7. Změna pravidel volejbalu při výuce

Velmi často se stává, že si žáci pamatují upravená (změněná) pravidla, která jsou aplikována za daných podmínek jednotlivých škol při výuce volejbalu a oficiální pravidla jsou zapomenutou a neprožitou teorií. Tomu se dá částečně zamezit tím, že elementární pravidla volejbalu upravujeme v hodinách školní tělesné výchovy nejméně, jak je to jen možné. Znalosti pravidel žákům dává pravomoc rozhodovat utkání, která mezi sebou hrají při výuce. Tím může učitel věnovat větší pozornost slabším žákům a žáky diferencovat, jestliže úroveň herních činností jednotlivce je u žáků velmi odlišná.

9 ZÁVĚRY

Cílem této diplomové práce bylo vytvořit doporučení k tvorbě tematických plánů pro výuku volejbalu v rámci školní tělesné výchovy (kapitola 8).

Na základě studia odborné literatury, provedení praktické části, vyhodnocení výsledků praktické části a diskuse, se domnívám, že byl hlavní cíl diplomové práce splněn.

Z výzkumu této diplomové práce je možné uvést následující závěry:

- Volejbal hraje v hodinách tělesné výchovy nerado v průměru 25,3% tázaných českých žáků (věku 15 let) základních škol.
- Volejbal hraje v hodinách tělesné výchovy nerado v průměru 7,9% tázaných žáků (věku 15 let) holandských středních škol.
- 39,7% tázaných českých žáků nezná základní volejbalová pravidla.
- Učitelé, kteří podstoupili tréninkový volejbalový proces, dosáhli efektivnější výuky než učitelé, kteří takovýto proces nepodstoupili.
- Volejbal hrají žáci navštěvující školu, která neposkytuje vhodné podmínky pro výuku volejbalu, více neradi než žáci navštěvující školu, která poskytuje vhodné podmínky pro výuku volejbalu.
- Žáci dosáhnou tím vyšší úrovně volejbalových dovedností, čím vyšší bude počet vyučovacích jednotek věnovaných výuce volejbalu
- 43,3% tázaných českých žáků a 64,7% tázaných holandských žáků (obojí věku 15 let) si myslí, že umí hrát volejbal.
- 53,3% tázaných českých žáků a 79,9% tázaných holandských žáků (obojí věku 15 let) hraje volejbal pouze v hodinách školní tělesné výchovy.
- V Nizozemí je průměrně věnováno výuce volejbalu v prvních třech ročnících střední školy (což odpovídá posledním třem ročníkům české základní školy), přibližně 2,5krát více času, než je v českých základních školách.
- Na žádné z navštívených škol se nevyučuje minivolejbal.
- Na žádné z navštívených škol se nepoužívá k výuce volejbalu tzv. dlouhá síť.

Tyto závěry byly získány na základě provedeného výzkumu, který obsahoval metodu dotazníkovou, metodu rozhovoru, metodu odborného posouzení a metodu motorického testu.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] EJEM, M. *Volejbal*. Praha: Olympia 1988.
- [2] FOURNY, D., a kolektiv. *Encyklopedie sportu*. Praha: Fortuna Print 2003.
- [3] FRMEL, K. *Programové učební postupy ve volejbale*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci
- [4] HÁJEK, J. *Antropomotorika*. Praha: UK v Praze – Pedagogická fakulta 2001.
- [5] HANÍK, Z. *Volejbalové trůny a kanály*. Česká Lípa: END 2002.
- [6] HAVLÍČKOVÁ, L. *Biologie dítěte, Rané fáze lidské ontogeneze*. Praha: Karolinum 1998.
- [7] CHOUTKA, M., a ODVALIL, J. *Sportovní trénink*. Praha: Olympia 1987.
- [8] KAPLAN, O., BUCHTEL, J., ZOULA, V. *Didaktika volejbalu ve školní tělesné výchově*. Praha: SPN 1989.
- [9] KAPLAN, O., BUCHTEL, J. *Odbíjená, teorie a didaktika*. Praha: SPN 1987.
- [10] KAPLAN, O. *Volejbal*. Praha: Grada Publishing 1999.
- [11] KRAUS, J., PETRÁČKOVÁ, V., A KOL. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia 2001.
- [12] MĚKOTA, K., BLAHUŠ, P. *Motorické testy v tělesné výchově*. Praha: 1983
- [13] MŠMT ČR. *Tělesná výchova – Učební osnovy pro 1. až 9. ročník, Vzdělávací program Základní škola*. Praha: Fortuna 1996.
- [14] MŠMT ČR. *Vzdělávací program Národní škola*. Praha: SPN 1997.
- [15] MŠMT ČR. *Vzdělávací program Občanská škola*. Praha: Portál 1996.
- [16] MUŽÍK, M., a KREJČÍ, M. *Tělesná výchova a zdraví*. Olomouc: Hanex 1997.
- [17] *Kronika olympijských her 1896-1996*. Praha: Fortuna Print 1996. (přel. POBEROVÁ, J. a KOLEČKO, J)
- [18] SKALKOVÁ, J., a kolektiv. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN 1985
- [19] TÁBORSKÝ, František. *Sportovní hry*. Praha: Grada Publishing 2004.
- [20] ČESKÝ VOLEJBALOVÝ SVAZ V PRAZE / PRAVIDLA VOLEJBALU. 2001. From the World Wide Web: http://www.voleibalcz.cz/01-04_pravidla6.html#uvod
- [21] FÉDÉRATION INTERNATIONALE DE VOLLEYBALL / THE GAME. From the World Wide Web: <http://www.fivb.org/TheGame/index.htm>
- [22] ŠKOLA ONLINE / RVP ZV - ČÁST C: 5.8 ČLOVĚK A ZDRAVÍ. 2004. From the World Wide Web: <http://www.skolaonline.cz/scripts/detail.php?id=3400>
- [23] ZKOLA / INFORMAČNÍ A VZDĚLÁVACÍ PORTÁL ŠKOLSTVÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE. RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY. 2004. <http://www.zkola.cz/zkedu/Predskolou/RizeniSkolstviAZakladniLegislativa/VzdelavacisystemCRporoce1989adnes/1445.aspx>

Seznam obrázků

Obrázek 123. W. G. Morgan „otec“ volejbalu

Obrázek 2. Tokyo 1948, volejbalové utkání 9 proti 9 hráčům

Obrázek 3. První MS ve volejbale, Praha 1949

Obrázek 4. Plážový volejbal na OH 2004 v Aténách

Obrázek 5. Souboj o třetí místo ve World league 2004 mezi týmy ČR a Itálie

Obrázek 6. Nákres volejbalového hřiště

Obrázek 7. Žák (nadhazovač) nadhazuje testovanému žákovi míč a ten ho odbíjí zpět

Obrázek 8. Hráčka v okamžiku před odbitím obouruč vrchem

Obrázek 9. Žák v okamžiku před odbitím obouruč spodem

Obrázek 10. Obvyklá výuka se sítí nataženou po šířce tělocvičny

Obrázek 11. Graf výsledků chlapců v motorickém testu (ČR)

Obrázek 12. Graf dívčích výsledků v motorickém testu (ČR)

Obrázek 13. Graf dívčích výsledků v motorickém testu (Nizozemí)

Obrázek 14. Graf výsledků chlapců v motorickém testu (Nizozemí)

Obrázek 15. Graf závislosti úspěšnosti v motorickém testu na časové dotaci (u chlapců)

Obrázek 16. Graf závislosti úspěšnosti v motorickém testu na časové dotaci (u dívek)

Obrázek 17. Graf porovnávací vliv volejbalových zkušeností žáka (mimoškolních) na výsledek testování

Obrázek 18. Graf závislosti oblíbenosti hraní volejbalu ve školní tělesné výchově na učitelových volejbalových zkušenostech

Obrázek 19. Graf závislosti oblíbenosti hraní volejbalu ve školní tělesné výchově na zařízení tělocvičny

Obrázek 20. Graf porovnávací mínění žáků a bodový zisk v testování

Obrázek 21. Graf závislosti žákova mínění na jeho volejbalových zkušenostech

Obrázek 22. Graf porovnávací odpovědi z bodu č. 1 a bodu č. 5 dotazníku

Seznam tabulek

- Tabulka 1.** Informace o školách
- Tabulka 2.** Porovnání času věnovaného výuce volejbalu na jednotlivých školách
- Tabulka 3.** Výsledky chlapců v motorickém testu (ČR)
- Tabulka 4.** Výsledky dívek v motorickém testu (ČR)
- Tabulka 5.** Výsledky dívek v motorickém testu (Nizozemí)
- Tabulka 6.** Výsledky chlapců v motorickém testu (Nizozemí)
- Tabulka 7.** Závislost úspěšnosti v motorickém testu na časové dotaci výuce volejbalu
- Tabulka 8.** Závislost úspěšnosti v motorickém testu na volejbalových zkušenostech vyučujícího
- Tabulka 9.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 1 dotazníku
- Tabulka 10.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 2 dotazníku
- Tabulka 11.** Procentuální obliba hraní volejbalu v hodinách školní tělesné výchovy v závislosti na vhodné tělocvičně a volejbalových zkušenostech učitele
- Tabulka 12.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 4 dotazníku
- Tabulka 23.** Porovnání počtu odpovědí na body č. 4 a č. 2 dotazníku
- Tabulka 24.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 5 dotazníku
- Tabulka 25.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 6 dotazníku
- Tabulka 26.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 7 dotazníku
- Tabulka 27.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 8 dotazníku
- Tabulka 28.** Procentuální počet označených odpovědí v bodu č. 9 dotazníku
- Tabulka 29.** Přehled počtu správně označených odpovědí z bodů č. 6 -9
- Tabulka 30.** Porovnání počtu správných odpovědí z dotazníku s jinými body dotazníku
- Tabulka 31.** Odpovědi vyučujících na otázku č. 2
- Tabulka 32.** Odpovědi vyučujících na otázku č. 3

11 PŘÍLOHY

Příloha 1. **Dotazník pro žáky (česká verze)**

Příloha 2. **Dotazník pro žáky (holandská verze)**

Příloha 3. **Tabulky s označenými odpověďmi v dotazníku**

Příloha 4. **Anketní lístek**

Příloha 5. **Výtažek z RVP ZV**

Příloha 1. Dotazník pro žáky (česká verze)

1. Volejbal

- a) hraji závodně v klubu b) hraji mimo školu (ve volném čase s kamarády)
c) hraji pouze ve školní TV

2. Hrál jsem volejbal závodně nebo podstoupil jsem volejbalový výcvik.

- a) ANO b) NE

3. V hodinách tělesné výchovy hraji volejbal

- a) velmi rád b) rád c) nerad d) nevadí mi

4. Myslím si, že umím hrát volejbal :

- a) ANO b) NE

5. V blízkém okolí mého bydliště se nachází volejbalové hřiště, na kterém mohu hrát volejbal ve svém volném čase.

- a) ANO b) NE

Kolik, jestli ANO?

- a) 1 b) 2 c) 3

Podle mezinárodních pravidel volejbalu:

6. se může jeden tým dotknout míče za sebou

- a) pětkrát b) čtyřikrát c) třikrát d) jednou

7. hráči jednoho týmu se točí

- a) po získání podání od soupeře
b) po svém zkaženém podání c) po zkaženém podání soupeře

8. podávající hráč má na podání počet pokusů

- a) 2 b) 1 c) 3

9. set (mimo rozhodujícího pátého setu) vyhrává družstvo, které jako první získá s rozdílem dvou bodů od soupeře

- a) 25 bodů b) 15 bodů c) 21 bodů d) 11 bodů

Příloha 3. Tabulky s označenými odpověďmi v dotazníku

škola I.		dotazník pro žáky - odpovědi								
		bod. 1	bod. 2	bod. 3	bod. 4	bod. 5	bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9
1	chlapec	b	b	c	a	b	b	a	b	b
2	chlapec	c	b	c	b	b	b	a	b	b
3	chlapec	b	b	c	a	b	b	a	c	a
4	chlapec	b	b	c	a	b	b	c	c	a
5	chlapec	c	b	c	b	a b	b	c	b	a
6	chlapec	d	b	c	b	b	c	c	b	d
7	chlapec	c	b	c	b	b	b	b	a	a
8	chlapec	c	b	d	a	b	b	c	b	c
9	chlapec	d	b	d	b	b	b	a	a	b
10	chlapec	b	b	d	b	b	b	c	b	c
11	chlapec	b	b	c	a	b	b	c	b	a
12	chlapec	b	b	b	a	b	b	a	b	a
13	chlapec	b	b	b	a	b	b	c	b	a
14	chlapec	b	b	c	b	b	b	c	b	b
15	chlapec	d	b	c	b	b	b	c	a	b
16	chlapec	b	b	c	a	a a	b	a	b	a

škola II.		dotazník pro žáky - odpovědi								
		bod. 1	bod. 2	bod. 3	bod. 4	bod. 5	bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9
1	chlapec	b	b	c	a	a a	b	c	b	a
2	chlapec	a	a	b	a	a c	b	c	b	a
3	chlapec	a	a	b	a	a a	b	c	b	a
4	chlapec	b	a	c	a	a c	b	c	b	a
5	chlapec	b	b	c	a	a b	b	a	b	a
6	chlapec	c	a	b	a	a b	a	a	b	b
7	chlapec	a	a	d	b	a b	b	c	b	a
8	chlapec	d	b	b	b	a a	b	c	b	a
9	chlapec	b	b	b	b	a b	b	c	b	b
10	chlapec	d	b	c	a	a a	b	a	b	b
11	chlapec	b	b	c	b	a a	b	c	b	a
12	chlapec	a	b	a	a	a b	b	c	b	a
13	dívka	a	a	c	a	a a	b	a	b	a
14	dívka	b	a	b	a	a b	b	c	b	a
15	dívka	d	b	d	b	b	b	c	c	a
16	dívka	d	b	b	b	a b	b	c	b	a
17	dívka	c	b	d	b	a a	b	c	c	a
18	dívka	a	a	b	a	a a	b	c	b	a
19	dívka	a	a	b	a	a d	b	c	b	a
20	dívka	a	a	b	a	a a	b	c	b	a
21	dívka	b	b	c	b	a a	b	a	c	a
22	dívka	c	a	a	a	a a	b	a	b	a

škola III.		dolazník pro žáky - odpovědi								
		bod. 1	bod. 2	bod. 3	bod. 4	bod. 5	bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9
1	chlapec	d	b	c	b	b	b	a	b	a
2	chlapec	d		c	b	b			b	
3	chlapec	c	b	d	b	b				
4	chlapec	a	b	b	a	b	b	a	b	a
5	chlapec	c	b	d	b	a b	b	c	b	d
6	chlapec	c	b	d	b	b	d	a	b	d
7	chlapec	c	b	d	b	b	a	a	b	d
8	chlapec	c	b	d	b	b	b	c	a	c
9	dívka	d	b	d	b	b	b	c	b	c
10	dívka	d	a	b	b	b	b	c	b	b
11	dívka	a	b	c	a	b	b	b	c	b
12	dívka	c	b	c	b	a b	b	a	a	b
13	dívka	a	b	c	a	b	b	b	c	b
14	dívka	d	b	d	b	a a	b	a	b	c
15	dívka	d	b	c	b	a a	b	b	b	b
16	dívka	a	b	b	a	a a	b	b	a	a
17	dívka	d	b	d	b	b	b	b	a	a
18	dívka	b	b	c	a	b	b	b	a	a
19	dívka	b	b	c	b	b	b	b	b	a
20	dívka	a	b	c	a	b	b	b	c	d
21	dívka	c	b	d	b	b	d		b	a
22	dívka	a	b	c	b	b	b		b	
23	dívka	d	b	c	b	b	b	c	a	b
24	dívka	d	b	c	b	b	b	c	a	b
25	dívka	c	b	d	b	b	d	a c	b	b
26	dívka	c	b	d	b	b	b	c	a	c

škola IV.		dotazník pro žáky - odpovědi								
		bod. 1	bod. 2	bod. 3	bod. 4	bod. 5	bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9
1	chlapec	b	b	c	a	a b	b	a	b	a
2	chlapec	c	a	b	a	a b	a	a	b	b
3	chlapec	a	a	d	b	a b	b	c	b	a
4	chlapec	a	a	c	a	a a	b	a	b	a
5	chlapec	b	a	b	a	a b	b	c	b	a
6	chlapec	d	b	d	b	b	b	c	c	a
7	chlapec	d	b	c	b	b	b	a	a	b
8	chlapec	c	b	d	b	a b	b	b	c	d
9	chlapec	d	a	b	b	b	b	c	b	b
10	chlapec	a	b	c	a	b	b	b	c	b
11	chlapec	b	b	c	b	a a	b	a	c	a
12	chlapec	d	b	c	b	b	b	c	a	b
13	chlapec	d	b	c	b	b	b	c	a	b
14	chlapec	b	b	c	a	b	b	a	b	b

škola V.		dotazník pro žáky - odpovědi								
		bod. 1	bod. 2	bod. 3	bod. 4	bod. 5	bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9
1	chlapec	b	a	d	a	b	c	a	b	a
2	chlapec	c	b	b	b	b	c	a	a	a
3	chlapec	c	b	c	b	b	c	b	a	a
4	chlapec	c	b	c	a b	b	c	a	a	a
5	chlapec	b	b	a	b	b	c	a	b	a
6	chlapec	c	b	b	a	b	c	a	a	c
7	chlapec	c	a	a	a	b	c	a	b	a
8	chlapec	c	b	b	b	b	c	a	a	c
9	chlapec	c	b	b	b	b	c	b	b	c
10	chlapec	c	b	b	b	b	d	a	b	c
11	chlapec	c	b	b	b	a b	c	a	a	c
12	chlapec	c	b	b	b	b	c	a	b	a
13	dívka	c	b	b	a	b	c	a	a	a
14	dívka	c	b	a	a	b	c	a	c	a
15	dívka	c	b	b	b	b	c	a	b	a
16	dívka	c	b	b	a	b	c	a	b	a
17	dívka	a	a	b	a	b	c	a	a	a
18	dívka	a	a	b	a	b	c	a	a	a
19	dívka	c	a	a	b	b	c	a	a	a
20	dívka	c	b	d	b	b	c	a	a	b
21	dívka	b	b	b	b	b	c	b	a	c
22	dívka	c	b	c	b	b	c	a	a	a
23	dívka	c	b	d	a	b	c	a	b	c
24	dívka	c	a	a	a	b	c	a	a	a
25	dívka	a	a	a	a	a a	c	a	a	a
26	dívka	b	b	a	a	b	c	a	b	a
27	dívka	b	a	b	a	b	c	a	a	a
28	dívka	c	b	b	a	b	c	a	a	b
29	dívka	c	b	b	a	b	c	a	b	d
30	dívka	c	b	a	a	b	c	a	b	c

škola VI.		dotazník pro žáky - odpovědi								
		bod. 1	bod. 2	bod. 3	bod. 4	bod. 5	bod. 6	bod. 7	bod. 8	bod. 9
1	chlapec	c	b	b	b	b	c	c	a	c
2	chlapec	c	b	b	a	b	c	a	a	c
3	chlapec	c	b	b	b	b	c	a	a	c
4	chlapec	c	b	b	a	b	c	a	a	c
5	chlapec	c	b	b	a	b	c	a	a	c
6	chlapec	a	a	b	a	a a	c	a	a	a
7	chlapec	c	b	a	a	b	c	b	a	b
8	chlapec	c	b	b	a	b	c	a	a	a
9	chlapec	c	b	a	a	b	c	a	a	a
10	chlapec	c	b	b	b	b	c	a	a	c
11	chlapec	c	b	b	b	b	c	a	a	c
12	chlapec	c	b	b	a	b	c	a	b	a
13	chlapec	a	a	b	a	b	c	a	b	a
14	chlapec	a	a	b	a	b	c	a	b	a
15	dívka	a	a	a	a	b	c	a	b	a
16	dívka	c	a	c	a	b	c	a	a	d
17	dívka	c	b	b	a	b	c	a	b	a
18	dívka	c	b	a	a	b	c	a	b	a
19	dívka	c	b	b	a	b	c	a	b	a
20	dívka	c	b	a	a	b	c	a	b	a
21	dívka	c	b	b	b	b	c	a	a	a
22	dívka	c	b	b	a	b	b	a	a	c
23	dívka	c	b	b	a	b	c	a	a	b
24	dívka	c	b	b	b	b	c	a	a	c
25	dívka	c	b	b	a	b	c	a	b	c

Priloha 4. Anketní lístek

respondent :

ANKETA :

1) Kterou sportovní hru z níže zmíněných hrajete nejraději smíšeně – tzn. ženy společně s muži, chlapani s dívkami?

a) fotbal

b) basketbal

c) volejbal

d) florbal

e) jinou

2) Baví vás hrát volejbal? ANO - NE

3) Myslíte si, že umíte hrát volejbal? ANO - NE

4) Chtěli byste umět dobře hrát volejbal? ANO – NE

Příloha 5. Výtažek z RVP ZV – TV

PRO I. STUPĚŇ

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

- **pohybové hry** - s různým zaměřením; využití hraček a netradičního náčiní při cvičení; pohybová tvořivost
- **základy gymnastiky** - průpravná cvičení, příprava náradí, akrobacie, cvičení s náčiním a na náradí odpovídající velikosti a hmotnosti
- **rytmické a kondiční formy cvičení pro děti** - základy estetického pohybu, vyjádření melodie a rytmu pohybem, jednoduché tanečky
- **průpravné úpoly** - přetahy a přetlaky
- **základy atletiky** - rychlý běh, motivovaný vytrvalý běh, skok do dálky nebo do výšky, hod míčkem
- **základy sportovních her** - manipulace s míčem, pálkou či jiným herním náčiním odpovídající velikosti a hmotnosti, herní činnosti jednotlivce, spolupráce ve hře, průpravné hry, utkání podle zjednodušených pravidel minisportů
- **turistika a pobyt v přírodě** - přesun do terénu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody
- **plavání** - (podle podmínek školy - základní plavecká výuka) hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jedna plavecká technika, prvky sebezáchrany a záchrany tonoucích
- **lyžování, bruslení** (podle podmínek školy) - základní techniky pohybu na lyžích a bruslích
- **další pohybové činnosti** (podle podmínek školy a zájmu žáků)

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ

- **komunikace v TV** - základní tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály,
- **organizace při TV** - základní organizace prostoru a činností ve známém (běžném) prostředí
- **zásady jednání a chování** - fair play, olympijské ideály a symboly
- **pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností** - her, závodů, soutěží
- **měření a posuzování pohybových dovedností** - měření výkonů, základní pohybové testy
- **zdroje informací o pohybových činnostech**

II. STUPĚŇ

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

- **zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech**
- **posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny**

Učivo

- **pohybové hry s různým zaměřením**
- **gymnastika** - akrobacie, přeskoky, cvičení s náčiním a na náradí
- **estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem** - základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance
- **úpoly** - základy sebeobran, základy judó, aikidó, karatedó

- **atletika** - rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky nebo do výšky, hod míčkem nebo granátem, vrh koulí
- **sportovní hry** (alespoň dvě hry podle výběru školy) - herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie
- **turistika a pobyt v přírodě** - příprava turistické akce, přesun do terénu, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, dokumentace z turistické akce
- **plavání** (podle podmínek školy - zdokonaňovací plavecká výuka, pokud neproběhlo základní vzdělávání, musí předcházet adaptace a základní plavecké dovednosti) další plavecké dovednosti a techniky, dovednosti záchranného plavání, prvky zdravotního plavání a plavecký sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti
- **lyžování, snowboarding, bruslení** - (podle podmínek školy) běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku; (další zimní sporty podle podmínek školy)
- **další (i netradiční) pohybové činnosti** (podle podmínek školy a zájmu žáků)

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ

Očekávané výstupy

žák

- **užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu**
- **naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky - čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu**
- **dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji**
- **rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora**
- **sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí**
- **zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže**
- **zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci**

Učivo

- **komunikace v TV** - tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály, gesta, značky, základy grafického zápisu pohybu, vzájemná komunikace a spolupráce při osvojovaných pohybových činnostech
- **organizace prostoru a pohybových činností** - v nestandardních podmínkách; sportovní výstroj a výzbroj - výběr, ošetřování
- **historie a současnost sportu** - významné soutěže a sportovci, olympismus - olympijská charta
- **pravidla osvojovaných pohybových činností** - her, závodů, soutěží
- **zásady jednání a chování v různém prostředí a při různých činnostech**
- **měření výkonů a posuzování pohybových dovedností - měření, evidence, vyhodnocování**